

**Till 80-årsminnet av
deporteringarna
och
mobiliseringarna
av estlandssvenskar under
II:a världskriget 1940-1944**

Utgivare:

Estlandssvenskarnas kulturförening SOV

Redaktör Margareta Hammerman

Copyright Estlandssvenskarnas kulturförening SOV och varje artikelförfattare för sig.

Wallingatan 34 5 tr.

111 24 Stockholm

info@estlandssvenskarna.org

Förstasidans foto visar åtta nyinryckta värnpliktiga från Ormsö.

Stående från vänster Johan Österberg, Smenes gård, Kärrslätt, tredje från vänster, Lars Rönnkvist Fällarna Ormsö och längst till höger Johan Hammerman Nimas gård, Kärrslätt. Sittande från vänster: Anders Grundström Sviby Ormsö, nummer tre Johannes Valk Sviby Ormsö.

Fotot är taget på krigskyrkogården i Tallinn, (<https://ajapaik.ee/photo/236215/kaitsevae-kalmistu-monument-malestusehitis-vabadussojas-lang/>)

Fotot tillhör familjen Johan Hammerman.

Layout
Margareta Hammerman

Stockholm mars 2022

Innehåll

Förord.....	3
Estland under andra världskriget.....	6
Många faktauttryck i Kustbons listor	7
Paragraf §58 skickade miljontals oskyldiga till helvetet	8
Svårt beräkna antalet offer.....	9
Antalet estlandssvenskar som deporterats, arresterats, arkebuserats och mobiliserats under andra världskriget.....	10
Ödet för de deporterade och mobiliserade Rickulborna: ”De svalt och frös ihjäl”	12
Vad hände med ormsöborna under krigsåren 1940-1944?	18
Källförteckning.....	20
Deporteringarna och mobiliseringarna.....	23
Nargö och Tallinn	24
Nuckö	27
Odenholm.....	33
Ormsö	34
Rickul	45
Runö	50
Rågöarna.....	51
Vippal och Korkis.....	52
Två värnpliktigas berättelser	54
Om Kustbons källor.....	56
Estonia´s victims of Communism 1940–1991.....	56
Källorna stöder varandra	56

Förord

Det har nu gått 80 år sedan deportationerna och tvångsmobiliseringarna drabbade människorna i Estlands svenskbygd. För att hedra de drabbade och offren ar SOV sammanställt detta häfte.

De flesta estlandssvenskar har någon familjemedlem, släkting, granne eller vän som försvann österut mot okänt öde, en del kom tillbaka med hemska minnen, men alltför många återkom aldrig.

För att sprida kunskap om hur andra världskriget drabbade svenskbygden och estlandssvenskarna under Sovjets ockupation, deportationerna den 14 juni 1940 och de efterföljande tvångsmobiliseringarna publicerar vi utdrag ur Kustbons nummer 2 och 3 2011, vilka publicerades inför 70-minnet 2011 samt Kustbon nr 2 2021 inför 80-årsminnet.

Kustbons redaktion valde i juni 2011 att bara publicera namnen på dem som faktiskt greps och avrättades eller sändes till Sibirien samt de som mobiliserades och fördes till fång- eller utbildningsläger eller placerades i stridsförband. Många fler stod på listor, i princip skulle ju alla män i vapenför ålder mobiliseras. Cirka en tredjedel av de drygt 14 000 personerna som skulle deporteras i juni 1941 lyckades hålla sig undan.

Namnlistorna senast reviderade den 5 mars 2022.

Artikelförfattare:

Göte Brunberg, Rickul/Nuckö

Peter Nylander Ormsö/Hapsal

Bo Nyman, Ormsö

Mattias Reinholdson, Kustbons Redaktör och sekreterare i Estlandssvenskarnas kulturförening SOV

Sammanställt av Margareta Hammerman,

Arkivgruppen och styrelsemedlem i Estlandssvenskarnas kulturförening SOV

Stockholm den 5 mars 2022

Estland under andra världskriget

i datum och siffror:

23 augusti 1939: Sovjetunionen och Nazityskland delar upp Östeuropa i den s.k. Molotov-Ribbentrop pakten. Estland "tillfaller" sovjet.

1 september 1939: Andra världskriget inleds när Tyskland anfaller Polen.

28 september 1939: Sovjetunionen tvingar på Estland en ömsesidig biståndspakt.

Oktober 1939 25 000 sovjetmilitärer tågar in i Estland och bygger baser bland annat på Nargö, Odensholm och Rågöarna. Säkerhetspolisen NKVD tar beslut om deporteringar i Baltikum. Troligen är det finska vinterkriget som försenar verkställandet. Sovjet behöver satsa större resurser än planerat på att få Finland på knä.

Juni och juli 1940: Ytterligare 90 000 sovjetiska militärer anländer till Estland. En sovjet-vänlig regering tillsätts den 21 juni. Efter ett riksdagsval den 14/15 juli, då endast vänstersocialister och kommunister tilläts kandidera, ansöker Estland om medlemskap i Sovjetunionen. Under de två första månadernas ockupation arresteras 7 043 personer. Många av dem förs bort till Sovjetunionen.

6 augusti 1940: Högsta Sovjet i Moskva godkänner Estlands "ansökan" om att få bli en del av Sovjetunionen.

21 augusti 1940: De ester (samt letter och litauer) som låg i militärtjänst överförs till Röda armén. Under strider mot tyskarna sommaren 1941 gav sig många i den baltiska kåren till fånga hos tyskarna. I slutet av 1941 får de återvända hem.

14 juni 1941: Den första "vågen" av deportationer inleds. 9 250 personer förs till Ryssland.

22 juni 1941: Tyskland anfaller Sovjetunionen.

22 juli respektive 20 augusti 1941: Mobilisering i Läänemaa, först av män födda 1907-1918 och sedan av män födda 1896-1906 och 1920-1922.

Sommaren 1941: En andra "våg" av deporteringar inleds, men eftersom tyskarna avancerar snabbt norrut genom Baltikum avbryts den. Tyskarna intar Tallinn den 28 augusti och landstiger på Ormsö den 9 september. Samma dag lämnar ryssarna Nargö och Rågöarna. 4 september har tyskarna erövrat Nuckö och därmed hela estniska fastlandet. 12 september tar tyskarna efter hård strid Saxby fyr, den sista platsen på Ormsö. Odensholm överges, som sista estniskt område, av ryssarna 2 december.

1943-1944: När Röda armén närmar sig igen flyr cirka 70 000 människor från Estland.

Cirka 32 000 av dem, varav ungefär 7 000 estlandssvenskar, kommer till Sverige.

22 september 1944: Sovjetunionen erövrar Tallinn.

23 november 1944: Tyskarna lämnar den sista biten estnisk mark, Sörvehalvön på Ösel.

25 mars 1949: Vid en tredje omgång ihopsamlas ytterligare 20 498 personer, mest småbönder och anhöriga till tidigare deporterade, för att transporteras till Ryssland.

I Estland kan kommunismens offer sammanfattas enligt följande: cirka 30 000 deporterade, cirka 80 000 arresterade, cirka 2 000 avrättade och lika många civila offer för kommunistisk terrorbombning, cirka 10 000 stupade soldater på rysk sida (och cirka 8 000 på tysk sida).

Källa: Uppgifterna om antalet personer kommer från en text av Andres Küng som finns

Många faktauttryck i Kustbons listor

Dom, domstol, dömd, tribunal: Orden anger att personen blivit dömd i en rättegång enligt de regler som gällde i Stalins Sovjetunion. § 58 i den sovjetiska strafflagen. Två siffror, till exempel 3+2 betyder antal år i fängläger och antal därefter i förvisning på annan ort än hemorten utan medborgerliga rättigheter. Vi har bara i undantagsfall angivit vilken domstol som dömde den deporterade, däremot ofta orten.

Estniska kåren: De flesta mobiliserade männen från Estland hamnade inte vid fronten utan i arbetsläger. Där var situationen så illa att till och med det estniska kommunistpartiets ledning och den kommunistiska estniska regeringen vädjade att männen från Estland skulle utbildas för och sättas in i fronttjänst. Vintern 1941-42 satte man därför upp 7:e estniska skyttedivisionen och 249:e estniska skyttedivisionen. Formeringsplatserna Kamyshlov i Sverdlovsk oblast respektive Chebarkul i Tjeljabinsk oblast, låg öster om Uralbergen (vilket säger en del om hur långt männen måste transporteras!). Beteckningen ”Estniska kåren” anger att personen har kommit in i den militära organisationen. Senare slogs de två skyttedivisionerna och några andra enheter samman till 8:e estniska skyttekåren, med något över 32 000 man. Kårens viktigaste uppgift blev att erövra järnvägsknuten Velikije Luki i västra Ryssland. Under hårda strider runt nyåret 1942/43 förlorade kåren över 8 000 man i stupade och sårade. Därtill kom 2 000 man som togs till fånga av tyskarna eller försvann på okänt sätt. Bland dem fanns ett antal estlandssvenskar som sedan kunde ta sig vidare hem till Estland. Sedan fortsatte kåren i striderna om staden Narva, erövringen av Tallinn den 22 september 1944 och striderna på Ösel och Kurland.

Förintelsebataljon: En direktöversättning från estniskans ”hävituspataljjon”. Förband ledda av estniska eller ryska kommunister, som 1941 tog på sig att gripa, tortera och mörda invånare i Estland. I svenskbygderna var det framför allt Nuckö som drabbades.

De partisaner i Estland, Lettland och Litauen, som med vapen kämpade mot de sovjetryska ockupationerna 1940- 41 och från 1944 en bit in på 1950- talet, kallas oftast skogsbröder på svenska. Även där förekom att grupper mördade fiender utan rannsakan och dom.

Hangö: Efter finska vinterkriget 1939-40 besatte Sovjetunionen hamnstaden Hangö mellan Åbo och Helsingfors och byggde upp en militärbas där. När ryssarna evakuerade Tallinn i början av september 1941 flydde flera fartyg dit lastade med bland annat mobiliserade män. Den 3 december 1941 lämnade de sista ryssarna Hangö i hemlighet. Eftersom antalet fartyg inte räckte till, lämnades många tvångsmobiliserade estländare kvar och togs till fånga av finnarna. De kunde senare återvända hem. Detsamma gällde dem som var ombord på trupptransportfartyget Jossip Stalin, som efter att ha blivit minsprängd strandade vid estniska kusten.

Harku: Ett fängelse söder om Tallinn. Många estländska familjer splittrades efter arresteringsvågorna sommaren 1941. Oftast fördes männen direkt till Ryssland medan kvinnorna och barnen placerades i fängelset i Harku i väntan på senare transport österut. I slutet av sommaren, när den tyska armén närmade sig, flydde fängelsepersonalen och kvinnorna och barnen kunde ta sig ut och hem. Då var dock de flesta familjefäderna redan i Sibirien.

Harjumaa och Läänemaa: De flesta estlandssvenskarna bodde i de här både länen. Rågöarna, Vippal och Nargö hörde liksom huvudstaden Tallinn till Harjumaa, i äldre tider också kallat Harrien. Hapsal, Ormsö, Rickul och Nuckö ligger i Läänemaa, som förr kallades Vik.

Isamaaliit och Kaitsealiit: Isamaaliit var presidenten Päts egen stödorganisation. Att vara medlem där var nästan ett krav bland statsanställda, som lärare. **Kaitsealiit** var hemvärnet.

Oblast och rajoon: Oblast var ett administrativt område i Ryssland, att jämföra med ett svenskt län. Det estniska ordet rajoon, som förekommer i Mementoböckerna, är ett område inom en oblast. Oblasterna är oftast uppkallade efter residensstaden. Om man letar efter var en person dömdes eller satt i fängläger och vet vad oblasten hette, kan man söka efter stadens namn på en karta.

Valga: De flesta soldaterna och officerarna från Estland frigavs den 9 november 1941 i staden Valga på gränsen till Lettland. Krav på att de frigivna männen skulle ställa upp i den tyska armén kom först senare i samband med de tyska motgångarna på östfronten.

Paragraf §58 skickade miljontals oskyldiga till helvetet

Sovjettidens paragraf 58 var ett politiskt maktmedel som kriminaliserade det som kallades för antisovjetisk verksamhet. Miljontals oskyldiga människor drabbades. Men paragrafen tjänade sitt syfte, den skrämde folk till tystnad och försörjde lägren med arbetskraft.

Stalins massarresteringar av miljontals personer hade stöd av paragraf 58 i den sovjetiska strafflagen. Den införde han den 25 februari 1927. Några år senare, 1935, gjordes en justering: barn från tolv års ålder kunde åtalas.

Vissa av punkterna i paragraferna är inte så uppseendeväckande i sig; det är inte orimligt att åtala någon som saboterar samhället. Det är mer konsekvenserna av hur lagen användes som är tragisk. En chef för en fabrik som inte levererade det som föresagts kunde bli fälld för sabotage. Soldater som lät sig tillfångatas och som sedan återvände kunde anklagas för spioneri. Och så vidare. Rättegångarna liksom förhören var ofta en fars. ”Inte sällan skrevs långa ’protokoll’ separat av NKV-D:s för- hörsledare vilka kunde uppta över 100 sidor maskinskriven text. Protokollen hade undertecknats av den förhörde men innehåller i huvudsak vad som tillskrivits honom eller henne, inte vad som faktiskt sas vid förhören” menar Lennart Samuelson, docent på Östekonomiska institutet vid Handels- högskolan i Stockholm.

Eller så fanns det övertalningsmetoder som kunde användas vid förhören. Laverentij Berija, NKVD- chef och Stalins högra hand, sa ”ge mig 24 timmar kan jag få vem som helst att erkänna att han är engelska drottningen”.

”Men du fick ju bara tio år”

Ett av de många cyniska skämten i Sovjet: En person är frustrerad efter att ha dömts till tio år i läger och säger ”Jag har ju inte gjort något, jag är ju helt oskyldig.” Då säger den andra ”Nä, men så fick du bara tio år.”

I början av 1940-talet var straffsatserna ofta mellan tre och tio år, senare ofta tio år eller mer. Vanligt var en så kallad tjugofem-femman, alltså 25 år i läger och sedan fem års förvisning. Många slapp dock sitta av hela tiden eftersom de dog. Anhöriga blev också drabbade på olika sätt, kanske blev de av med jobbet eller fick sluta den skola de gick.

Efter Stalins död ändrades §58 och antalet domar minskade väsentligt. Under andra delen av 1950-talet släpptes vissa §58-fångar. De förklarades som oskyldigt dömda, rehabiliterades. Långt senare, in i slutet av 1980-talet, förekom många rehabiliteringar som avsåg ärenden 40-50 år tillbaka i tiden. Varför?

Nedan finns §58-delar och försök till att ungefärligt tolka dess innehåll. Det är svårt med konstiga ord och svepande hel eller halvt obegripliga formuleringar.

58:1 Definition av kontrarevolutionär, till exempel förrädare mot moderlandet och avhoppare, borgerlig nationalist och separatist, internationella borgerliga agenter och så vidare. Dessutom finns flera undergrupper som till exempel 58:1a som tar upp att det är kriminellt att fly till ett annat land.

58:2 Väpnat uppror.

58:3 Kontakt med utlänning eller land i kontrarevolutionärt syfte.

58:4 Hjälpt någon (person, grupp, organisation) som stödjer borgerliga värderingar.

58:5 Påverkan så att utländska intressen skall starta krig, ordna blockad och liknande mot Sovjet.

58:6 Spionage, insamling och spridning av statshemligheter till utlandet eller kontrarevolutionär rörelse.

58:7 Skadlig verksamhet som drabbar handel eller produktion.

58:8 Terrorism mot person, som representerar Sovjetunionen.

58:9 Kontrarevolutionär verksamhet (sprängning eller eldsvåda) mot järnväg, vatten- och avloppssystem, förråd eller annan statlig egendom.

58:10 Kontrarevolutionär propaganda och agitation mot Sovjetunionen, även spridning, produktion och innehav av sådant materiel.

58:11 Alla typer av organisatoriska aktiviteter i syfte att förbereda brott som beskrivs i detta kapitel.

58:12 Vetskap om brott som inte rapporterats.

58:13 Aktivt deltagande i motstånd mot arbetarklassen eller den revolutionära rörelsen under tsarregimen eller under kriget mellan vita och röda.

58:14 Kontrarevolutionär sabotageverksamhet, till exempel att inte uppfylla en arbetsprestation.

Av Peter Nylander. Ur Kustbon nr 2 2011

Svårt beräkna antalet offer

Det finns flera beräkningar över hur många invånare i Estland som drabbades av de sovjetryska och nazityska ockupationerna. Nedan finns siffror ur The White Book som gavs ut 2005 av en kommitté tillsatt av den estniska regeringen.

Under 1940 greps minst 1 082 personer, som ledande politiker och statstjänstemän men även affärsmän och andra. Vid deportationerna i juni 1940 greps 9 267 personer, men 14 471 namn stod på listorna, resten kunde gömma sig. 2 409 dödsdomar avkunnades under 1941 och -42, men många fler dog på grund av de hårda förhållandena i fånglägren.

Runt 2 446 personer mördades utan rättegång under den första ryska ockupationen, dit räknas bland annat massmorden vid slottet i Kuressaare, där 90 personer fick sätta livet till.

33 304 (eller 36 972) män tvångsmobiliserades. Minst 10 440 män dog av hunger och sjukdomar eller av straff de ådömdes av säkerhetspolisen.

Inräknat dem som deporterades vid andra tillfällen än ovannämnda förlorade Estland minst 59 967 medborgare under den första ryska ockupationen. Ytterligare 26 000 människor flydde till Ryssland, när den tyska armén närmade sig. Av de här mer än 85 000 personerna räknar personerna bakom *Vitbo-ken* att 48 000 dog.

Under den tyska ockupationen arresterades 18 893 personer och cirka 45 procent frigavs efter kortare tid.

5 634 personer avrättades och räknar man in dem som dog i olika fångläger dog 7 798 personer, varav 929 judar och 243 romer. (Siffran gäller de judar och romer, som bodde permanent i Estland; till landet forslade tyskarna många fler för att avrättas.)

Vid den här tiden hade Estland cirka en miljon invånare, så 48 000 döda är fem procent av befolkningen. Cirka 20 000 estniska män stred i den tyska armén. Antalet estniska invånare som dödades i krigshandlingar (civila samt soldater i Röda, tyska och finska armén) beräknas till 32 000 personer, alltså långt färre än vad den röda terrorn tog.

Cirka 80 000 invånare flydde till väst mot krigsslutet; där är inte inräknat de cirka 20 000 tyskbalterna som lämnade Estland 1939-41.

1949 deporterades totalt 32 536 personer. Av dem dog 2 895 personer under åren 1949-58.

Antalet estlandssvenskar som deporterats, arresterats, arkebuserats och mobiliserats under andra världskriget

Deportationerna genomfördes på natten den 13-14 juni 1941

Den 1:a mobiliseringen gällde rekryter och genomfördes 3 juli 1941

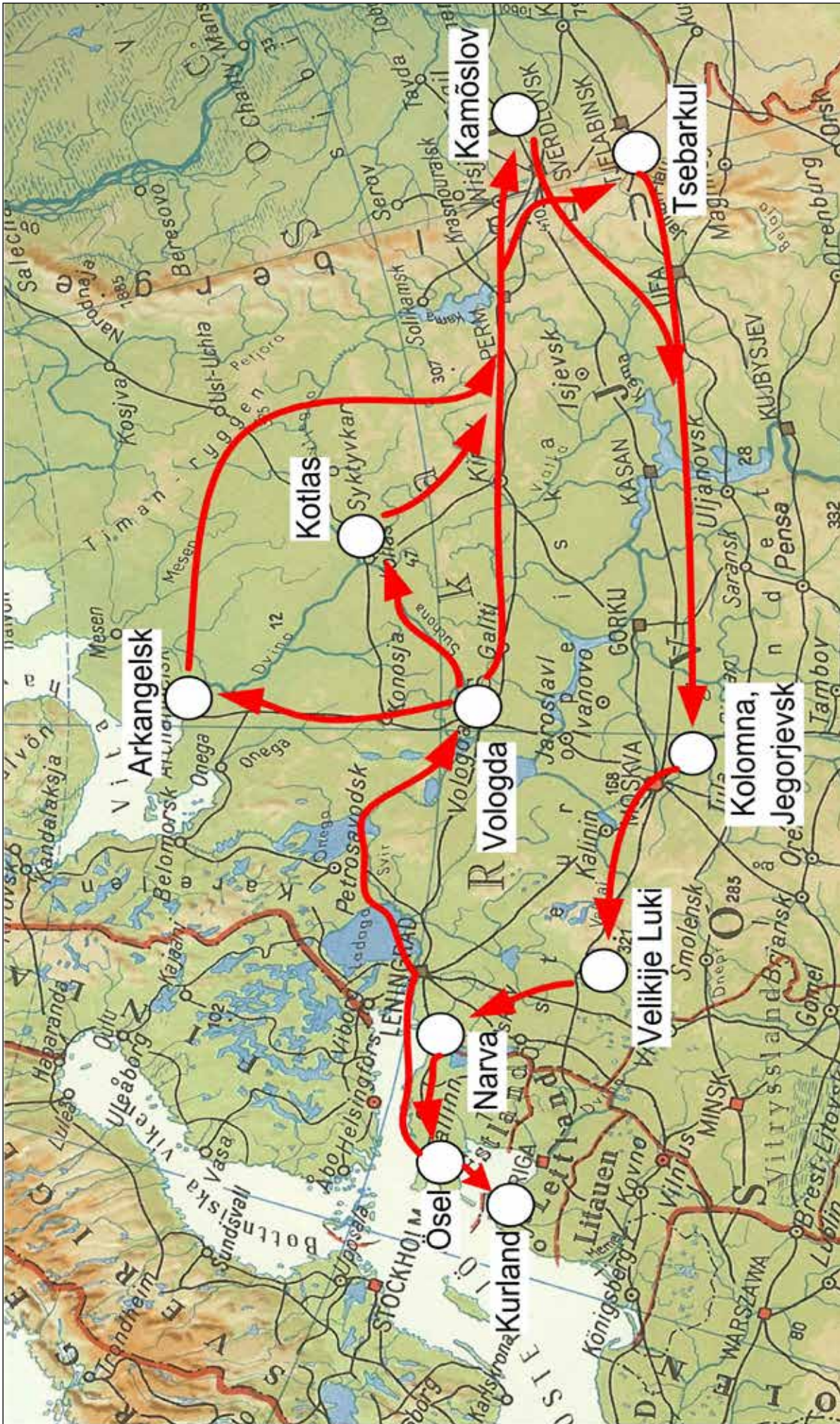
Den 2:a mobiliseringen gällde årsklasserna födda 1907-1918 och genomfördes den 22-27 juli 1941

Den 3:dje och stora mobiliseringen genomfördes för årsklasserna födda 1896-1906 och 1919-1920 genomfördes den 22-22 augusti 1941

Mobiliserade och värnpliktiga som inte återkom:	Mobiliserade och värnpliktiga som återkom:
Nargö 14	Nargö 13
Nuckö 62	Nuckö 45
Odenholm 7	Odenholm 4
Ormsö 78	Ormsö 90
Rickul 50	Rickul 32
Vippal /Korkis 17	Vippal/Korkis 10
Lilla Rågö 3	Lilla Rågö 2
Stora Rågö 8	Stora Rågö 0
Summa = 239	Summa = 196
Deporterade och avrättades eller dog på annat sätt	51
Deporterade som överlevde och återkom	27
	<hr/>
	78
Summa deporterade och avrättade	
Mobiliserade, stupade eller försvunna	239
Mobiliserade som överlevde och återkom	196
	<hr/>
Totalsumma hittills kända drabbade estlandssvenskar	513

Antalet estlandssvenskar enligt folkräkningen 1934 = 7641

Antalet estlandssvenskar som införts i Kommitten för estlandssvenskarnas lista anlända till Sverige under åren 1940-1946 = 7295

Kartan framtagen av Göte Brunberg

Männen från Svenskbygden - och övriga Estland - som mobiliserades sommaren 1941 trodde att de skulle sättas in i Röda armén och strida mot tyskarna som anfällt Sovjetunionen. I stället hamnade de i arbetsläger inne i Ryssland. De flesta dog där.

Ödet för de deporterade och mobiliserade Rickulborna: ”De svalt och frös ihjäl”

Redan när Baltikum ockuperades av Sovjetunionen 1940 fanns planer att deportera ”folkets fiender” och låta dem slita ihjäl sig i fångläger inne i Ryssland. Och trots att Sovjet låg i krig med Nazityskland sändes inte de mobiliserade estländska männen till fronten, utan de hamnade i arbetsläger.

Vid ett föredrag nyligen berättade Göte Brunberg vad Stalins terror fick för följder för invånarna i Rickuls kommun i Estlands svenskbygder.

Vid Rosleps kapells södra långvägg står sedan år 1992 en minnessten över de män från Rickul kommun som mobiliserades under andra världskriget och inte kom tillbaka och över dem som deporterades i juni 1941. Förteckningen över dem som inte kom tillbaka upptar 60 namn och den över de deporterade fem namn. De flesta av dem som inte kom tillbaka mobiliserades till sovjetarmén 1941, men ett par av dem mobiliserades senare under kriget till den tyska sidan. Estland var vid andra världskrigets utbrott den 1 september 1939 fortfarande den fria Republiken Estland. Statskicket kan karakteriseras som en mild borgerlig diktatur, där nästan allmakt var samlad hos presidenten Konstantin Päts. All partiverksamhet var förbjuden. En stödrörelse till presidenten, Isamaaliit (Fosterlandsförbundet), var den enda tillåtna politiska rörelsen. Under ytan fanns det dock missnöje med den politiska situationen bland vänstersocialistiska industriarbetare och intellektuella, något som sedan kom att underlätta Sovjetunionens inkorporering av Estland.

Började med militärbaser

Natten till den 23 augusti 1939 slöts i Moskva ett avtal mellan Sovjetunionen och Tyskland, den så kallade Molotov Ribbentrop pakt. Enligt en hemlig bilaga till avtalet delades Europa upp i intressesfärer, där de baltiska staterna ingick i den sovjetiska sfären. Estland tvingades den 28 september underteckna en så kallad ömsesidig biståndspakt, som gav Sovjetunionen rätt till militärbaser i landet. Under senare hälften av oktober 1939 tågade 25 000 sovjetmilitärer in i Estland. Krav ställdes på att få disponera Rågöarna, Odensholm och Nargö. Under 1940 måste invånarna lämna sina hemöar. Militär placerades ut där och även på fastlandet.

Situationen var emellertid ganska lugn och det fanns i Estland en förhoppning att Sovjetunionen skulle nöja sig med detta. Den 17 juni 1940 tågade emellertid ytterligare 90 000 sovjetmilitärer in i Estland och besatte Tallinn och andra större städer. Därmed påbörjades en process som på två månader skulle förvandla Estland från en självständig stat till en rådsrepublik i Sovjetunionen. Som förste dirigent agerade Stalins utsände Andrei Ždanov. På hans order anordnade vänstersocialisterna den 21 juni demonstrationer i Tallinn och ett antal andra städer. Samma dag tvingades Päts av Ždanov att utse en ny regering med vänstersocialisten Johannes Vares som regeringschef. Den 5 juli förklarades att val skulle hållas till riksdagen. I valet den 14/15 juli tilläts endast vänstersocialister och kommunister att ställa upp som kandidater. Den nya riksdagen sammanträdde den 21 juli och förklarade Estland som socialistisk republik. Följande dag ansöktes om medlemskap i Sovjetunionen. Den 23 juli socialiserades banker och storföretag och all mark förklarades som ”folkets egendom”. Presidenten Päts avskedades och deporterades med sin familj. Punkt för likvideringen av Republiken Estland sattes i och med att ansökan om medlemskap i Sovjetunionen beviljades den 6 augusti 1940. Estland blev en rådsrepublik i Sovjetunionen, Estniska Socialistiska Rådsrepubliken. En ny konstitution antogs, som till största delen var en kopia av Sovjetunionens egen. I september organiserades polisen om till milis, i oktober-november ändrades domstolssystemet. Estniska lagar ersattes med ryska.

Foto: Göte Brunberg

Minnesstenen vid Rosleps kapell i Rickul med namnen över de kommuninnevånare som försvann under andra världskriget, antingen i samband med deportationerna till Ryssland eller mobiliseringen till Röda armén.

14 juni 1941

Genast efter det att Estland hade blivit en rådsrepublik påbörjades utrensningar. Höga statstjänstemän, domare och militärer avsattes och deporterades i vissa fall. Man planerade emellertid för en mer radikal utrensning av dem som ansågs vara motståndare till den nya ordningen. Beslutet fattades av Sovjetunionens kommunistpartis centralkommitté och Sovjetunionens folkkommissariats råd i början av maj 1941 med den gemensamma bestämmelsen ”Medel för att rensa Litauens, Lettlands och Estlands rådsrepubliker från sovjetfientliga och socialt farliga element”. Till dem som skulle rensas ut i Estland hörde i första hand politiker, högre tjänstemän, militärer, medlemmar i hemvärdet *Kaitseliit*, poliser, företagare och markägare. De skulle arresteras och ställas inför rätta och deras familjer skulle deporteras. Listor gjordes upp på länsnivå av säkerhetspolisen och kommunistpartiet. Natten mot den 14 juni påbörjades genomförandet av deportationen. Man hade under olika förevändningar kvällen innan kallat lokala aktivister till möten. Från mötena sattes de, under ledning av säkerhets- och milismän, att åka runt och gripa folk. På morgonen samlade man större delen av de fasttagna vid förutbestämda järnvägsstationer, i Läänemaa i Hapsal, varifrån de fördes till olika platser i Sibirien och norra Ryssland. De arresterade rannsakades och dömdes, i de flesta fall av tillfälligt tillsatta tremannadomstolar, ”trojkor”. Många dömdes till döden och avrättades. De övriga dömdes till mångårig vistelse i straffarbetsläger och, i många fall, även till förvisning från hemorten efter avtjänat straff. Över 90 procent av de arresterade avrättades eller dog i straffarbetslägren. Av kvinnorna och barnen i deras familjer dog ungefär 60 procent av svält, köld och sjukdomar.

Fem Rickulbor deporterades

Fem Rickulbor var med bland dem som deporterades:

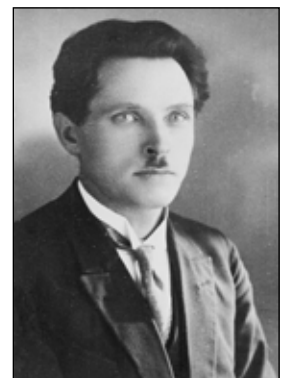
Anton Fagerlund från Bergsby med hustru, far och faster samt Nikolaus Blees från Höbring. Anton Fagerlunds familj fördes med lastbil till Hapsal. Där skildes männen och kvinnorna och placerades i olika järnvägsvagnar.

Anton Fagerlunds far Josef, som var 80 år, dog troligen under transporten till Sibirien. Fastern Eva, som var 77 år, dog enligt uppgift från Antons hustru Alide (Lydia), på deportationsorten. Alide begravde själv Eva.

Anton Fagerlund anklagades för att vara ledare för *Isamaaliit* i Bergsby, medlem i en internationell nykterhetsorganisation och för att vara ”kulak” (storbonde). Han dömdes till döden och avrättades den 8 januari 1942.

Alide tog sig 1947 utan tillstånd tillbaka till Estland. Hon greps efter två år och sändes tillbaka till Sibirien. Under ”töperioden” i början av 1960-talet fick hon komma till Sverige.

Nikolaus Blees var en av estlandssvenskarnas mest inflytelserika före-trädare. Han hade varit folksekreterare för estlandssvenskarna i utbildningsdepartementet men hade avskedats av den nya regimen och arbetade som lärare på Birkas folkhögskola. Det var också där han arresterades. Blees anklagades för att ha bedrivit antisovjetisk propaganda och för medlemskap i en organisation som sysslade med statsfientlig verksamhet (SOV?). Han dog den 25 oktober 1941 utan att ha hunnit ställas inför rätta.

Nikolaus Blees

Tyskland anföll

Den 22 juni anföll Tyskland Sovjetunionen. Efter ett par veckor stod de tyska trupperna i södra Estland, men där stoppade de i några veckor sin framryckning. Detta gav kommunisterna tid att samla sig. De sände sina familjer till Ryssland och stannade själva kvar och bildade så kallade

förintelsebataljoner, som gjorde råder genom byarna. Rickul klarade sig utan offer men på Nuckö blev flera mördade.

Totalt sändes ungefär 25 000 estniska civila bakom frontlinjen i Ryssland: kommunistiska aktiva men även arbetare och specialister. Man tömde också många fabriker på maskiner.

Värnpliktiga flyttades

Den 21 augusti 1940 hade de estländare (och även letter och litauer), som låg i militärtjänst, överförts till Röda armén. Den baltiska kåren, med tillägg av mobiliserade från Ryssland, stred under tiden 4 juli–22 augusti 1941 mot tyska styrkor vid Pihkva och Staraja-Russa. Kåren led stora förluster. Merparten av estländarna, varav några från Rickul, gav sig till fånga eller gick över till tyskarna. I slutet av 1941 fick de komma från de tyska krigsfängelägren tillbaka till hemmet.

Mobilisering

Säkert som en del av ”den brända jordens taktik” genomfördes mobiliseringar i Estland under juli och augusti 1941. Det skulle förhindra att de vapenföra männen efter en tysk erövring av Estland skulle kunna sättas in i kriget mot Sovjetunionen.

Den stora mobiliseringen kom då årsklasserna 1907-18 mobiliserades, i Läänemaa den 22 juli 1941.

Senare, den 20 augusti i Läänemaa, mobiliserades årsklasserna 1896-1906 och 1920-22. Man fick inte något personligt besked att man var mobiliserad, utan detta meddelades genom tidningar och offentliga anslag. Man fick order att infinna sig på mobiliseringsplatser. Det stod klart att de som inte lydde skulle utsättas för hårda repressalier. De riskerade att skjutas, deras hemgårdar att brännas och deras anhöriga att deporteras. Detta gjorde att de flesta av de gifta männen inställde sig. Andra resonerade att man inte skulle hinna leta reda på desertörer och tog risken att utebli. Man ”gick på skogen” i väntan på att tyskarna skulle komma.

Vid den senare mobiliseringen var förhållandena, på grund av tyskarnas framryckning, än mer kaotiska. De flesta höll sig undan och endast cirka tio män från Rickul kunde mobiliseras. På mobiliseringslistorna stod totalt i Estland cirka 50 000 man, men bara något över 32 000 kom till Ryssland.

De trodde säkert att de skulle genomgå militärutbildning i Ryssland och sedan sättas in vid fronten, men de skulle drabbas av ett mycket hårdare öde. Den högsta sovjetledningen betraktade estländarna som icke pålitliga för fronttjänst, kanske som en följd av att så många av dem som låg i militärutbildning sommaren 1941 deserterade till tyskarna. De skulle därför istället sändas till arbetsläger.

Till arbetsläger i Ryssland

I Rickul var mobiliseringsplatsen kommunalhuset. Herbert Lagman nämner i sin bok ”På fjärran stigar” att det var 54 män som hade inställt sig. Färden gick via Österby till Hapsal. Totalt samlades där cirka 1 500 man från Läänemaa. De fördes nästa dag i låsta järnvägsvagnar till Tallinn och därefter på fartyg till Leningrad. Färden gick sedan vidare österut längs floden Neva och flera kanaler, tills man kom till den lilla staden Mexa. Där fick de elementär militärutbildning och politisk undervisning. Vistelsen där varade till i slutet av augusti, då samtliga estniska kompanier sändes till arbetsläger i Vologda oblast, cirka 400 km norr om Moskva.

Hälften dog i arbetslägren

De första arbetslägren i Sovjetunionen tillkom redan 1918, med syftet att spärra in ”klassfiender”. I lägren skulle också klassfienderna omskolas till goda sovjetmedborgare och lära sig att arbeta. Under

Stalintiden tillkom rent ekonomiska motiv: Industrialiseringen av Sovjetunionen krävde tillgång till de stora naturtillgångar som fanns i de norra, svårtillgängliga delarna av landet. Man använde fångarna i arbetslägren som slavarbetare i dessa områden. För att administrera de tusentals arbetslägren skapades en central myndighet, Gulag.

Det väsentliga i ett arbetsläger var att verksamheten skulle vara lönsam. För människoliv hade man ingen respekt. Det var vanligt att fångarna fick tillräckligt med mat bara om de uppfyllde sina arbetskvoter. Kvoterna var dock i många läger orimligt höga och brist på föda, sträng kyla och dåliga kläder blev många fångars undergång.

Det var alltså i dessa läger som de mobiliserade hamnade, inte för att ha gjort något straffbart utan för att de betraktades som opålitliga. Många skickades från Vologda till arbetsläger längre norrut i Arkangelsk- och Kotlasområdena, där förhållandena var ännu hårdare i den nordryska vintern. I uppgifter som har lämnats av återvändare från kriget nämns fem män från Rickul, som skulle ha dött i arbetslägren.

Man kan ändå anta att merparten av de cirka 25 män, för vilka det saknas uppgifter, dog där. Då skulle alltså ända upp till hälften av de 60 män, som inte återvände, ha dött i arbetslägren eller i sviterna av vistelsen där. Man måste då betänka att de var unga män, i åldern 23-34 år, som var vana vid hårt arbete. Förhållandena i lägren måste ha varit hemska för att de skulle knäckas på mindre än ett halvt år.

Estniska skyttekåren

Det estniska kommunistpartiet och rådsrepublikens regering, som hade evakuerats till Sverdlovsk, kände till de dåliga förhållandena i arbetslägren och försökte rädda sina landsmän därifrån till utbildning för fronttjänst.

Den 25 december 1941 började man bilda den 7:e estniska skyttedivisionen. Den skulle omfatta nästan 12 000 man. Som formeringsplats valdes Kamošlov i Sverdlovsk oblast i Urals militärområde.

De som befann sig i arbetslägren såg som enda möjlighet att överleva att anmäla sig för fronttjänst. Trots allt var antalet krigsdugliga män större än vad som behövdes för den 7:e skyttekåren. Den 10 februari 1942 bildade man därför den 249:e estniska skyttedivisionen med formeringsplats i Tšebarkul i Tjeljabinsks oblast. Vid månadsskiftet februari-mars 1942 transportades männen till utbildningslägren, fick kläder och utbildades för fronten. Fortfarande var det dock många som dog i sviter av vistelsen i arbetslägren.

I en förteckning över dem som begravdes vid lägret i Kamošlov finns inte mindre än elva mobiliserade från Rickul. Två andra Rickulbor dog enligt förteckningen på lasarett i Tšebarkul. Man har anledning att tro att många fler, utan att det är registrerat, dog i Tšebarkul. De som kom dit hade ju vistats ännu längre i arbetslägren än de som kom till Kamošlov.

Den 25 september 1942 fattades beslut om att bilda den 8:e estniska skyttekåren, främst av de 7:e och 249:e skyttedivisionerna. Den 10 december 1942 omfattade kåren över 32 000 man, varav några under kåren lydande förband inte var estniska.

Slaget vid Velikije Luki

Den 12 oktober 1942 ställdes den 8:e skyttekåren under Röda arméns stridande förband. Kåren sändes den 20 oktober till Kalininfronten mot staden Velikije Luki. Enligt Herbert Lagman fick man marschera till fots de sista 50 milen till fronten. Det tog en och en halv månad under besvärliga väderförhållanden med ned till 30 graders kyla. Man kunde, på grund av tyska flyganfall, endast marschera när det var mörkt.

Velikije Luki bildade knutpunkten för flera järnvägar och landsvägar inom området. För tyskarna var det viktigt att hålla staden besatt, för därigenom blev det möjligt att förse trupperna som opererade längre åt öster med proviant och vapen.

Under hårda strider i november 1942, innan den estniska kåren sattes in, hade sovjetarmén inneslutit en cirka 10 000 man stark tysk styrka i Velikije Luki. Uppgiften att inta staden föll på den estniska skyttekåren. Den 7:e skyttedivisionen anlände till staden den 10 december 1942 och den 249:e en vecka senare. Under tiden 9 december 1942–16 januari 1943 utkämpades hårda strider som fick som resultat att staden intogs.

Den estniska kåren led stora förluster. Enligt officiella uppgifter var antalet stupade 2 247, sårade 6 220 och försvunna 2 020, varav många hade gått över till tyskarna. Egentligen var förlusterna ännu större. Enligt boken "Velikije Luki in memoriam" var det totalt 6 474 stupade, avlidna av skador och försvunna. Enligt samma källa stupade eller saknades fem Rickulbor. Två av de saknade gick över till tyskarna och lyckades ta sig ut från den omringade staden.

Strider inne i Estland

Den estniska skyttekåren hörde sedan till reservstyrkorna tills den i början av 1944 överfördes till Leningradfronten. Där påbörjade Röda armén den 11 februari ett storanfall för att erövra Narva, men detta stoppades av kombinerade tyska och estniska styrkor. I slutet av juli sattes en ny anfallsvåg igång, och man lyckades denna gång erövra den helt förstörda staden. Efter att ha deltagit i Röda arméns anfall vid Emajõgi tågade delar av kåren in i den av tyskarna övergivna Tallinn den 22 september 1944.

Efter genommarschen av Tallinn sattes kåren in mot de tyska stridskrafterna på Muhu och Ösel. Man landsteg på Muhu och tvingade tyskarna att retirera till Ösel. Kåren landsteg sedan, utan större förluster, på Ösel. Tyskarna drog sig under små återtagsstrider tillbaka till Sörvehalvön, där de hade förberett försvarsställningar. Vid byn Tehumardi norr om Sörvehalvön kom en förtrupp från kåren i strid med en tysk truppstyrka och förlorade cirka 200 man i stupade.

Några dagar senare försökte man göra en landstigning bakom fiendefronten. Den misslyckades helt, hälften av styrkan stupade redan innan den nått stranden. Tyskarna plockade upp 200 lik ur vattnet och tog 250 män till fånga.

Tyskarna tvingades slutligen, den 23 november 1944, att lämna Sörve, och därmed den sista biten estnisk mark.

Åtminstone två Rickulbor dog i striderna på Muhu och Ösel.

Från mars till maj 1945 kämpade kåren i Kurland mot den tyska hären Nord. Den 25 juni 1945 demobiliserades de äldre årsgrupperna. Den 6 maj 1946 slutade kåren att existera. Summering Enligt tillgängliga uppgifter var det totalt 85 män från Rickul som mobiliserades (inklusive dem som låg i estnisk militärtjänst 1940). Av dessa dog 58, de flesta troligen i arbetsläggen eller i sviterna av vistelsen där. Officiella uppgifter saknas, men återvändarna har kunnat berätta om vad som hände med en del av dem. För ett 25-tal finns det dock inga uppgifter alls. På tysk sida stupade två män från Rickul. Tillbaka till Estland kom, under kriget och därefter, 27 män. Av dessa lever fortfarande två: Alfred Adelman från Rosta Matsas och Anton Treiberg från Ölbäck Kro (2009). Den senare fyllde nyligen 100 år!

av Göte Brunberg, Kustbon nr 1 2009

Vad hände med ormsöborna under krigsåren 1940-1944?

När Röda armén närmade sig Estlands svenskbygder mot slutet av andra världskriget gav sig de flesta estlandssvenskarna iväg på flykt västerut. Orsaken var de hemska minnena från den första sovjetiska ockupationen 1939-41. Då deporterades 28 personer från Ormsö. Det här är den andra artikeln, som följer upp vad som hände med de deporterade och mobiliserade.

Vid den ryska inmarschen senhösten 1939 bodde cirka 2 300 estlandssvenskar på Ormsö. Fem år senare uppgick antalet till cirka 80 personer. Största delen hade då kommit till Sverige på legalt sätt antingen med de tre sjuktransporter, som Sveabolagets fartyg Odin genomförde år 1943, eller med sammanlagt sex transporter med motorskonaren Juhan 1944. Dessutom flydde närmare 900 öbor i sammanlagt 46 egna småbåtar eller tog sig på annat sätt till Sverige. Många hade dessförinnan blivit mobiliserade eller deporterade och endast ett mindre antal hade återkommit. Det är om dessa som den här artikeln kommer att handla.

De deporterade

Den förste Ormsöbon som försvann, och som det senare visade sig blev förvisad, var Anders Vikström. Han var fiskhandlare och ägare till ett sumpfartyg och det var troligtvis det som låg honom till last hos de ryska myndigheterna. Han arresterades den 28/11 1940 och dömdes den 28/5 1941 till fem års förvisning till Uzbekistan. Vidare uppgifter saknas.

Den andre som försvann var Anders Lindkvist som var major i estniska armén, vilket räckte som grund för arrestering. Han blev arresterad 19/4 1941 och fick sin dödsdom 2/7 1941. Arkebuseringen ägde rum i Sverdlovsk 5/9 1942

Den första allmänna deporteringen av estlänndare ägde rum 13-15 juni 1941, då sammanlagt 9 632 estlänndare deporterades till olika orter i Sibirien. Redan den 11/10 1939, det vill säga en vecka före inmarschen i Estland, fanns instruktioner för ”Deportation av de anti-sovjetiska elementen från Litauen, Lettland och Estland”. I ett meddelande av den 26/5 1941 hade man fastställt antalet som skall deporteras från Estland, nämligen 4 665 familjeöverhuvuden, 9 115 familjemedlemmar samt 691 kriminella och prostituerade. I ett meddelande av den 7/6 bestämdes att alla familjemedlemmar skulle skickas till Krasnojarsk den 15 juni. Krigsutbrottet gjorde att inga estlänndare kom att sändas till Krasnojarsk men att 2 149 familjemedlemmar i stället sändes till 18 regioner i Kirovområdet och 3 680 till Novosibirsk (senare benämnt Tomsk).

Sju ormsöbor i första vågen

Från Ormsö deporterades den 14 juni sju personer från två olika släkter. Lars Rosenblad var pensionatsägare, delägare i rederi och medlem i hemvärnet. Han dömdes 13/6 1942 till 8 års arbetsläger i Sverdlovsk där han dog 11/6 1943. Hans hustru Maria, född Wallin den 30 november 1912, hemmafru, förvisad till Kirov oblast, Slobodskoi distrikt, Oritsi distrikt arresterad hösten 1942 och dömd enligt §162, 1 år för att ha plockat betor från redan skördad åker. Dottern Inga föddes under transporten till Kirov, född 12/7 1941, dog några månader senare, i december 1941.

Karl Väeden var gårdsägare och handlare och dömdes 12/3 1942 till 5 års arbetsläger i Krasnojarsk. Han frigavs 1946 och dog på Ormsö 1948. Hustrun Lovise dog i Kirov-området 1943.

Leo Väeden var handlare och fick sin dödsdom 28/2 1942. Han blev arkebuserad i Sosva-lägrät, Sverdlovsk 13/4 1942. Uppgifter visar att i Sosvalägrät arkebuserades denna dag ytterligare 17 estlänndare. Hans hustru Katarina förvisades till Kirov-området och begravdes i Volkov. Hennes mor Gertrud Laderman deporterades också men hennes öde är okänt.

19 personer i andra vågen

Planeringen av vidare deportationer stördes av att kriget mellan Tyskland och Sovjet bröt ut den 22 juni 1941. Tyskarna avancerade snabbt och i all hast bestämdes att den andra deportationen skulle omfatta befolkningen från öarna med början på Ösel den 1 juli. Det saknas därför dokument om själva genomförandet och framförallt destinationen för de drabbade. Det kom också att bli helt andra arbetsläger än vid den första deportationen. Den var dessutom av betydligt mindre omfattning än den första, nämligen 857 personer bestående av 345 arresterade (vuxna män) och 512 familjemedlemmar. Familjerna kom främst från Ösel men också från Dagö. Från Ormsö deporterades den 3 juli sju vuxna män och tolv familjemedlemmar.

Männen fördes till Tallinn för förhör och transporterades därefter till Sibirien för ytterligare förhör och dom. Slutmålet var nästan uteslutande ett arbetsläger inom Irkutsk-området, alltså ett helt nytt slutmål för estländarna jämfört med den första deportationen. På grund av tyskarnas framryckning fanns ej möjlighet att transportera familjemedlemmarna till Sibirien, utan samtliga – cirka 500 personer hamnade i Harku utanför Tallinn, varifrån de frigavs i augusti månad. Åren 1942-1943 var de svåraste åren att tillbringa i arbetslägren. Överlevde man dessa år hade man betydligt större chans att klara sig och så småningom bli frigiven.

Endast 15 procent eller cirka 500 av de män som deporterades 1941 överlevde arbetslägren.

Deporterade från Ormsö var följande:

Anders Alros var fiskare och dömdes av en specialdomstol 5/4 1942 till 10 års arbetsläger i Krasnojarskområdet där han dog 1/3 1942. (Domen hann tydligen inte träda i kraft före hans död.) Han var den ende av de sju som inte hamnade i Irkutskområdet.

Johan Berggren var lärare och dömdes 22/8 1942 till 10 års arbetsläger. Han dog i lägret 11/7 1943.

Johan Gärdström var predikant och dömdes 9/9 1942 till fem års arbetsläger. Han dog i lägret 14/3 1943.

Tomas Gärdström var lärare och dömdes till döden 8/8 1942. Dödsdomen verkställdes 5/9 1942.

Anders Nyman var lärare och dömdes 31/3 1942 till åtta års arbetsläger där han dog 30/5 1943.

Johan Stenholm var gårdsägare och dömdes 11/4 1942 till 10 års arbetsläger där han dog 30/8 1943.

Anders Vesterblom var lärare och dömdes 21/4 1942. Han kom till ett arbetsläger i Irkutskområdet men ytterligare uppgifter om honom saknas.

Någon månad senare arresterades Alexander Berggren, gymnasielärare, boende i Hapsal och bror till Johan Berggren. Han dömdes till döden 21/7 1942 och dödsdomen verkställdes exakt en månad senare.

Ett 90-tal män mobiliserades

Beträffande mobiliseringarna i Läänemaa (länet där Ormsö och Nuckö ligger) under juli och augusti månad 1941 och de mobiliserades vidare öden hänvisas till Göte Brunbergs artikel i förra numret av Kustbon, (2009:1). Här skall endast kort redogöras för omfattningen av tvångsmobiliseringarna på Ormsö och vad som hände med männen.

Sammanlagt drygt 90 svenska män i åldersklasserna 1907-1919 utgjorde de mobiliserade den 22 juli 1941 och en tredjedel återvände, vilket motsvarade genomsnittet för svenskarna i estbygderna. Många av de återvändande, sammanlagt minst nio män, gjorde det först efter att de övriga svenskarna hade lämnat Ormsö. Den ende nu levande estlandssvensken på Ormsö, Oskar Friberg, fyller 90 år i sommar och hör till dessa. (Dog 2019, red kom.)

Till Sverige kom nio män och av dessa finns fortfarande en i livet, Lars Benholm. Han berättade redan år 1945 att Ormsöborna transporterades till ett arbetsläger i Arkhangelsk där över hälften dog av undernäring. Efter sju månaders vistelse transporterades de vidare till ett militärutbildningsläger i

närheten av Sverdlovsk och efter ytterligare åtta månader kom de till fronten vid Velikie Lukie.

En Ormsöbo stupade, en blev arkebuserad och tre anmäldes som saknade. En av dem som saknades var läraren Anders Lindström, bördig från Fällarna på Ormsö men verksam i Korkis. Han dog i Tallinn 1992. Brodern Lars Lindström som också saknades dog i Sverige år 2003. Om den tredje saknade, Anders Fagerros, finns inga uppgifter.

Vid den andra mobiliseringen i augusti 1941 drabbades huvudsakligen män i åldersklasserna 1897-1905 men också yngre åldersklasser. Tack vare tyskarnas snabba frammarsch kunde de flesta så småningom komma till- baks till Ormsö, då vidare transport till Ryssland med järnväg omintetgjordes. En grupp på tio män hamnade i det av ryssarna ockuperade Hangö i Finland men kunde återvända till Ormsö den 8 januari 1942, det vill säga efter tyskarnas inmarsch på ön. En annan grupp kom aldrig iväg från hamnen i Tallinn utan kunde återvända till fots.

Sammanlagt tolv män förblev dock borta. De var födda 1899-1905 och många lämnade efter sig både hustru och barn.

Tyskarna försökte värva

Tyskarna intog Ormsö den 9 september 1941 men inte förrän på våren 1943 kom en uppmaning till männen i åldersklasserna 1919-1924 om att ”frivilligt” anmäla sig till den estniska legionen. Senare gällde detta också åldersklasserna 1908-1918. Samtidigt yppade det sig en annan möjlighet, nämligen att i slutet av maj följa med en båt till Tyskland för militärutbildning i Grafenwöhr/Auerbach vid ett nyinrättat pansarförband med namnet Nordland. För att vinna tid var det många som tog den möjligheten och anmälde sig till utbildningen med av- sikt att dessförinnan kunna fly till Sverige. Under maj månad anlände också till Sverige från Ormsö 30 män i åldern 17-25 år i sammanlagt sex småbåtar. Alla hade dock inte turen att komma med i någon båt utan många höll sig gömda med hopp om att senare kunna fly till Sverige.

En del Ormsöbor hade redan 1942 anmält sig till politisk utbildning i Sennheim i Frankrike, följt av vapen- utbildning i Klagenfurt i Österrike och därefter ytterligare militär utbildning, som för svenskarnas del skedde just vid pansarförbandet Nordland. Pansarförbandet förflyttades i september månad år 1943 till Kroatien för vidare utbildning där och vid slutet av året sattes det in i Narvaområdet, men kom inte att delta i regelrätta strider förrän i mitten av januari 1944. Tio Ormsöbor tillhörde Nordland men endast två fanns kvar i förbandet år 1945. Samtliga tio kom så småningom till Sverige.

av Bo Nyman, Kustbon nr 2 2009

Uppgifter om Maria Rosenblad och dottern Inga har tillkommit efter Bo Nymans artikel och lagts till av Margareta Hammerman

Källförteckning:

En bok om Estlands svenskar, Del 1. SOV, Stockholm 1961.

Ha de rätt att leva? utgiven av Baltiska Kommittén, Stockholm 1943.

Mementos böcker, Se också: www.okupatsioon.ee www.historycommission.ee

Nyman 330 av Brita Högnäs-Sahlgren. Sahlgens förlag, Otalampi Finland 2002.

Estländare i tysk tjänst 1941-1945 av Rolf Michaelis. Leandor & Ekholm Förlag, Stockholm 2005.

Pansarspaning med Waffen-SS på östfronten av Herbert Poller m fl. Leandorer & Ekholm Förlag, Stockholm 2006.

Svenskarna som stred för Hitler och Där järnkorsen växer av Bosse Schön. Bokförlaget DN, Stockholm 1999 respektive 2001.

SOV:s arkiv, Stockholm: Förteckning över mobiliserade och deporterade från Ormsö 1941.

Förteckning över till Sverige anlända estlandssvenskar.

Tidskriften Ronor, 1992:1-2. Tidskriften Kustbon.

Tidskriften Ormsöbladet.

www.tobiashubINETTE.se/ns_frivilliga.pdf.

Foto: Margareta Hammerman

Minnestavla i Ormsö kyrka med namn på fallna, saknade och dödade under åren 1939-1956

Deporterade
Arkebuserade
Arresterade
Mobiliserade

Nargö och Tallinn

Deporterade

Berg, Reinhold. Född 1877 på Nargö, bosatt i Tallinn. Sjökapten och hamnchef. Arresterades och enligt familjeuppgifter fördes han bort i samma godsvagn som sin broder Richard. Vidare öde okänt.

Berg, Richard. Född 1881 på Nargö, bosatt i Tallinn. Sjökapten, hamnlots. Arresterad 30/6 1941 i Tallinn, dömd enligt 58-10, Molotovi oblast, dog 8/1 1942.

Blees, Nikolaus, född 28 december 1883 i Höbring Peters i Rickul, folksekreterare för den svenska minoriteten, bosatt i Tallinn. Arresterad 14 juni 1941. Dog 25 oktober 1941 på deportationsorten under förundersökningen inför domstolsförhandlingen.

Blees, Sigrid-Elisabet, Hermansdotter, född 11.01.03 i Tallinn, arresterad 29.06.41 Tallinn, Koidula 2/1-6, dömd. 02.05.42 §7-35, 5a.; Krasnojarski krai, i september 1946 tillbaka i Estland. Blev sänd tillbaka till Sibirien tillsammans med sin far den 26.mars 1949, fri 13 december 1957. *Död 20 dec 1986 i Åkersberga i Sverige.*

Herm, Sergei. Född 29/11 1893 på Ösel, bosatt i Tallinn, statsanställd. Arresterad 17/7 1940 i Tallinn. Rättegång 11/3 1941, dömd § 58-13, 3+2. Dog 1943 i Kiev, Ukraina enligt uppgifter från familjen.

Kiviking, Osvald Karl. Född 25/12 1909, bosatt i Tallinn, sjöman. Arresterad 24/5 1941, dömd ENSV Ükotsus 5/8 1941, § 58.12, 5+2. Dog 15/9 1941.

Lindkvist, Anders, född 19 december 1894 i Kärrslätt Pearsa på Ormsö, men boende i Tallinn, estnisk major, tillhörde Kaitseelit, arresterad 19/4 1941, tribunalen 2/7 1941, dödsdom enligt 58-6, 58-9, 58-11, domen verkställd i Sverdlovsk 5/9 1942. (Ronor 1992:1-2)

Pilk, Johannes. Född 1894 i Pärnumaa, bosatt på Nargö. Byggmästare för militärbyggnader och hamnen på Nargö. Arresterad 11/7 1941. Dömd § 182 lg 1, 5 a.

Pöhl, Olof. Född 16/10 1910 i Tallinn. Folkskollärare på Runö. Arresterad 8/8 1940 på Runö. Dömd 27/1 1943 enl § 58:10 för att ha uppmanat Runöborna att flytta till Sverige. Vidare öden okända.

Rosen, Rudolf Jakob. Född 10/6 1886 på Nargö, bosatt i Tallinn, sjökapten, befälhavare på fartyg. Arresterad 18/12 1941 i Leningrad, rättegång 9/2 1942, dömd § 19-58-1a, 58-11, 10+5 år. Han ville gå över till den tyska sidan.

Westerblom, Mathias. född 27 september 1888 i Gutanäs Prost, Rickul, bosatt i Tallinn. Arresterad 14 juni 1941. Anklagad enligt § 58-10, 58-11. Dog 5 februari 1942 i Perm oblast. (Kustbon 2003:4)

Stupade eller försvunna efter mobiliseringen till Röda armén

Holm, Helge Bertil. Född 22/6 1922 i Tallinn, låssmed a/s "Hüdraulik". Mobiliserad 1941 till Röda armén, Estniska kåren. Dog 1942.

Holm, Hjalmar Karl Frans. född 6/10 1908 på Nargö, sjöman med lotsutbildning. Arbetade på Suuropi lotsplats, Tallinn. Mobiliserad 1941 till Röda armén. Molotovi obl, Zakamsk, 792 arbetskolonnen, Estniska kåren. Drunknade i november 1943 mellan Finland och Sverige enligt notering i S:t Mikael's församlingsbok.

Jürgenson, Herbert Adolf. Född 15/9 1904 på Nargö, bosatt i Tallinn, chaufför. Mobiliserad 1941 per båt till Leningrad. Dog 6/3 1942 i Leningrad under belägringen enligt dokument från Ryska ambassaden i Tallinn.

Kell, Oskar Ferdinand. Född 10/10 1913. Anställd militär på Nargö. Mobiliserad 1941. Fördes med båt till Leningrad enligt uppgift från familjen. Lillevars, Edgar. Född 15/5 1909 på Prangli, fiskare på Nargö. Mobiliserad 1941 till Röda armén. Vidare uppgifter saknas.

Lillevars, Edgar, född 15/5 1909 på Prangli, fiskare på Nargö. Mobiliserad 1941 till Röda armén. Vidare uppgifter saknas.

Luther, Boris Leonhard. Född i juli 1909 på Nargö, fiskare, arbetade 1941 inom fiskeindustrin i Tallinn. Ogift. Mobiliserad 1941 till Röda armén, Arhangelski oblast, byggnadsarbetare. Estniska kåren, 300 skyttekompaniet.

Luter/Luther. Förnamn och födelsedatum saknas, född på Nargö. Mobiliserad 1941 i Tallinn. Dog i Arhangelsk oblast. Dog vintern 1941/42 i en arbetsbåt. (A.K. Tööpat)

Markus, Arvid Oskar. Född 13/12 1913, bosatt i Tallinn, hantverkare. Mobiliserad 1941 till Röda armén. (ZEV II köide).

Nurklik, Vilhelm (Villu). Född 5/6 1913. Anställd militär på Nargö. Mobiliserad 1941 till Röda armén. På väg till Leningrad med S/S Sibir bombades fartyget. Uppgift även om båten Limendo. (ZEV II köide). Dog i Vorkuta i Sibirien enligt uppgift från familjen.

Puuström, Leopold. Född 21/4 1910 på Prangli, fiskare på Nargö. Mobiliserad 1941 till Röda armén (ZEV II köide).

Puuström, Oskar. Född 15/5 1911 på Prangli, fiskare på Nargö. Mobiliserad 1941 till Röda armén (ZEV II köide).

Roosna (Rosen), Arno Fredrik. Född 7/9 1915 i Finland, fiskare på Nargö. Mobiliserad 1941 till Röda armén, Arhangelski obl, Semiretsna. Arbetskolonn, Estniska kåren. Död i Velikije Luki 25/12 1941. (Luki in memoriam)

Rosen (Roosen), Gottfrid Karl. Född 2/11 1917 i Tallinn, fiskare på Nargö. Mobiliserad 1941 till Röda armén. Dog vid formering 22/8-42. (U. Usai IR; ZEV III köide)

Sakermann, Axel. Född 1910 i Narva, bosatt i Tallinn, affärsman. Mobiliserad 1941 till Röda armén. Molotovi oblast. Zakmask. Byggnadskolonn. Ar resterad 9/10 1943, 8a.: Ussollag. Dog på platsen ”kinnipk” 1944. Anklagad för uppvigling på arbetsplatsen (tööpataljon).

Följande personer överlevde mobiliseringen och återkom

Berg, Adolf Johan. Född 9/8 1911 på Nargö. Mobiliserad 1941 till Röda armén, sårad vid krigsslutet i Tyskland. Intagen på engelskt sjukhus och emigrerade till USA via England enligt uppgifter från familjen.

Holm, Arvid Ludvig. Född 2/6 1919 i Tallinn. Mobiliserad 1941 till Röda Armen. Återkom till Estland, dog 22/4 1980 i Tallinn.

Holm, Karl Fredrik. Född 28/7 1913 på Nargö, bosatt i Tallinn, rörmokare. Mobiliserad 1941 till Röda armén, Molotovi oblast, Zakamsk, Estniska kåren. Återkom till Estland 1945, dog i Tallinn 17/4 1975.

Luther, Alrik Viktor. Född 28/4 1915 i Tallinn, sjöman. Mobiliserad 1941 till Röda armén, Sverdlovski oblast. Återkom till Estland, dog 18/1 1979 i Tallinn.

Luther, Felix Matteus. Född 12/12 1911 på Nargö, fiskare. Mobiliserad 1941 till Röda armén. Sverdlovski oblast, Ivdel Maslova K, hantverkare. Skyttekompaniet nr 354, Estniska kåren. Återkom 1945. Dog 1993 i Estland.

Markus, Oskar Edvin. Född 22/6 1917, bosatt i Tallinn. Bokförare i hamnen. Mobiliserad 1941 till Röda armén. Molotovi oblast, Byggnadsavdelning nr 792, Estniska kåren. Avliden 1950.

Rosen, Boris Albert. Född 18/9 1899 på Nargö, bosatt i Tallinn. Mobiliserad 1941. På väg till Leningrad förliste fartyget Eestirand och han räddades (Linna Teataja 12/9 1941). Dog 25/2 1954 i Stockholm.

Rosen, Bernhard. Född 6/1 1908 i Tallinn, byggnadsingenjör hos SaRK, Vägförvaltningen i Estland. Mobiliserad 1941 till Röda armén. Sverdlofski Oblast, Krasnouralsk. Byggnadavdelning nr 789, Estniska kåren.

Rosen, Bruno Emil Karl. Född 1/12 1907 i Tallinn. Mobiliserad 1941, Estniska skyttekompaniet, brigadir. Återkom till Estland, dog 7/9 1984 i Tallinn.

Rosen, Harry Ludvig. Född 31/3 1917 på Nargö, fiskare och sjöman. Mobiliserad 1941. Med S/S Sömer 10/8 till Leningrad. Han var besättningsman ombord på båten som transporterade mobiliserade till Leningrad. Överlevde Leningrads belägring och återkom till Estland 1945. Anställd som timmerman på ENSV:s skeppsvarv i Loksa, därefter som fiskare. 1949 medlem i fiskekolchosen Võidu tee. 1954 i staden Loksas ledning och 1955 chef för fiskekolchosen, där han arbetade till sin död 18/1 1970. (Har ryska anteckningar och uppgifter från familjen.)

Rosen, Villiam Paul. Född 10/2 1911 på Nargö, bosatt i Tallinn, lastare. Mobiliserad 1941 till Röda armén. Återkom till Estland. Dog i Tallinn 14/9 1960.

Sarapuu, Jaan. Född 15/6 1895 i Pärnumaa, Militär på Nargö. Tvångssändes 1941 till Sovjetunionen, Novosibirski oblast, byggnadsavdelning. Estniska kåren, skyttekompaniet. (ERAF kart. 23) Återkom till Estland. Dog 1949 i Tallinn.

Tagaväli, Rudolf Vallentin. Född 1919 på Viimsi, fiskare på Nargö. Mobiliserad 1941 till Röda armén. Skadad i krigets slutskede vid striderna i Kurland i Lettland. Återkom till Estland 1945 som invalid. Dog i Estland.

Foto: Göte Brunberg

Minnestavla över saknade nucköbor som försvann under andra världskriget utanför Nuckö kyrka.

Nuckö

Deporterade

Bruus, Herman, Sutlep Hinno, född 20 september 1896, jordbrukare. Arresterad 14 juni 1941. Dömd till döden enligt paragraf 58-13 (medlem i Kaitseliit och Isamaaliit) i staden Sosva i Sverdlovsk oblast. Arkebuserad 12 mars 1942.

Bruus, Emilie Elviine, Sutlep Hinno, född 28 juni 1899, hustru till Herman Bruus. Deporterad 14 juni 1941. Dog 1943 i Kirov oblast.

Bruus, Liisa, Hargla Smeens, född 12 september 1877, mor till Herman Bruus. Deporterad 14 juni 1941. Dog 30 augusti 1942 i Kirov oblast.

Bruus, Endel, Sutlep Hinno, född 12 oktober 1928, skolelev, son till Herman Bruus. Deporterad 14 juni 1941 till Kirov oblast. *Frigiven 1947*.

Bruus, Kalju, Sutlep Hinno, född 12 oktober 1930, skolelev, son till Herman Bruus. Deporterad 14 juni 1941 till Kirov oblast. *Frigiven 1948*.

Bruus, Selma, Sutlep Hinno, född 25 februari 1922. Dotter till Herman Bruus. Deporterad 14 juni 1941 till Kirov oblast. Arresterad 1948 och dömd till 10 år enligt paragraf 58-10. *Frigiven 1956*. Dog 2005 i Estland.

Engman, Oskar, Klottorp Asundus Leovälja, född 29 oktober 1902, jordbrukare. Fanns med i en grupp fångar i Patarei-fängelset i Tallinn, som den 25 och 28 juni sändes till Kirov oblast och andra ställen i Ryssland. Enligt en källa dog han redan 1941. Uppgifter i övrigt saknas.

Engman, Rudolf, Klottorp Asundus Kasekänu, född 31 juli 1898, jordbrukare. (Bror till Oskar Engman) Fanns med i en grupp fångar i Patarei-fängelset i Tallinn, som den 25 och 28 juni sändes till Kirov oblast och andra ställen i Ryssland. Enligt en källa dog han redan 1941. Uppgifter i övrigt saknas.

Neemrand, Aleksander, Hargla Ny-Mats, född 24 januari 1908, jurist, bosatt i Tallinn. Arresterad. Dömd till döden enligt paragraf 58-13 i Severurallag i Sverdlovsk oblast. Arkebuserad 24 april 1942.

Jaagupsoo, Jaan, Hosby Rätsep, född 15 juli 1898, frikyrkopredikant. Mördad på gården 5 juli 1941 av en förintelsebataljon.

Kasela, Albert, Birkas Nygårds, född 29 juli 1911, polis i Nuckö. Mördad av en förintelsebataljon 13 juli 1941.

Kliss, Artur, Skåtanäs Möldri, född 31 mars 1906, jordbrukare. Mördad av en förintelsebataljon på Skåtanäs Möldri 13 juli 1941 tillsammans med sin bror Hugo samt far och son Raagma.

Kliss, Hugo, Skåtanäs Möldri, född 7 september 1898, jordbrukare. Mördad 13 juli 1941.

Raagma, Ernst, Skåtanäs Möldri, född 22 februari 1896, jordbrukare. Mördad 13 juli 1941.

Raagma, Olaf, Skåtanäs Möldri, född 1 maj 1919, jordbruksarbetare, son till Ernst Raagma. Mördad 13 juli 1941.

Stupade eller försvunna efter mobiliseringen till Röda armén

Adelman, Edvin Leonhard, Lyckholm Asundus nr 42, född 6 juli 1909. Estniska kåren, 917:e skyttebataljonen. Dog 6 juni 1942 på sjukhus i Chebarkul.

Allmere, Feliks, Persäker Jüri, född 19 oktober 1918, snickare, bosatt i Tallinn. 751:a arbetsbataljonen i Udmurdien, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Aman, Georg, Österby Irjas, född 14 juli 1910, skräddare. Dog 15 februari 1942 av sjukdom i arbetsläger i Archangelsk oblast.

Aman, Oskar, Österby Irjas, född 8 augusti 1907, jordbruksarbetare. Dog 7 mars 1942 av sjukdom i arbetsläger i Archangelsk oblast.

Ambros, Herman, Harga Berals, född 5 februari 1901, jordbruksarbetare. Dog på okänt sätt.

Ambros, Robert, Hosby Ambros, född 30 maj 1911, låssmed, bosatt i Tallinn. 671:a arbetsbataljonen i Sverdlovsk oblast, Estniska kåren, 300:e skyttebataljonen. Stupade 19 december 1942 vid Velikije Luki.

Aruvee, Albert, Österby Seppa, född 8 mars 1921, bagare. Dog på okänt sätt.

Backman, Leopold Ferdinand, Pasklep Asundus skola, född 18 oktober 1909, jordbruksarbetare. Dog på okänt sätt.

Berkman, Johannes Adolf, Pasklep godset, född 17 december 1915, kock, fiskare, bosatt i Tallinn. Arbetsbataljon i Archangelsk oblast, Estniska kåren, 354:e skyttebataljonen. Stupade 18 december 1942 vid Velikije Luki.

Derblom, Edvard, Enby Henders, född 19 augusti 1908, jordbruksarbetare. Dog 21 februari 1942 i lunginflammation i arbetsläger i Archangelsk oblast.

Friman, Mathias, Gutanäs Galgårds, född 13 februari 1909, jordbruksarbetare. Estniska kåren, 354:e skyttebataljonen. Dog 5 april 1942 på sjukhus i Chebarkul.

Hallberg, Robert, Pasklep Rehans, född 18 oktober 1911, skomakare, bo satt i Tallinn. 1110:e arbetsbataljonen i Archangelsk oblast, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Isberg, Oskar Evald, Klottorp Tuas, född 12 mars 1907, jordbruksarbetare. Dog i november 1941 i blindtarmsinflammation i arbetsläger.

Jöers, Adolf, Skåtanäs Nina, född 20 augusti 1922, jordbruksarbetare. Dog i arbetsläger.

Kaevats, Johannes, Lill-Harga Jalaka, född 16 september 1918, transportarbetare, bosatt i Tallinn. Rekryt 1940, 336:e arbetsbataljonen i Omsk oblast, Estniska kåren, 917:e skyttebataljonen. Stupade 1942 vid Velikije Luki.

Kaustel, Artur, Persåker Tigi, född 9 september 1911, jordbruksarbetare. Dog på okänt sätt.

Koinberg, Artur, Enby Knuters, född 16 augusti 1909, snickare, bosatt i Hapsal. Dog 18 mars 1942 under transport från Archangelsk oblast till Chebarkul.

Kopamees, Paul, Enby Hintar, född 22 oktober 1910, jordbruksarbetare. Dog på okänt sätt.

Krusman, Fridolf, Klottorp Hermas, född 19 september 1912, jordbruksarbetare. Dog på okänt sätt.

Kuuskman, Rudolf Voldemar, Persåker Samli, född 31 augusti 1911. Stupade 1944 på Ösel.

Laanes, Arne Alexander, Sutlep Asundus Uustalu, född 10 december 1916. Dog på okänt sätt.

Laidmets, August Oswald, Bysholm Mickas, född 25 maj 1921, skomakare. 861:a arbetsbataljonen i Chelyabinsk oblast, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Laissaar, Valdur, Storharja Draiers, född 13 augusti 1907, arbetare. 99:e arbetsbataljonen i Krasnojarsk i Sverdlovsk oblast, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Lemberg, Alvar, Enby Klås Matsas, född 18 augusti 1922. Dog på okänt sätt.

Leppa, Aleksander Eduard, Bysholm Vainu, född 30 maj 1911, jordbruksarbetare. Arbetsbataljon i Pinega i Archangelsk oblast. Ihjälfrusen 2 december 1941 i ett skogsläger vid floden Dvina.

Lillemägi, Karl Leopold, Pasklep Koppel, född 11 januari 1913, jordbruksarbetare. Dog på okänt sätt.

Loogna, Friedrich, Sutlep Pers, född 1 oktober 1910, chaufför, bosatt i Tallinn. 791:a byggnadsbataljonen i Kadmarka i Udmurdien, Estniska kåren, 921:a skyttebataljonen. Stupade 2 januari 1943 vid Velikije Luki.

Marr, Edgar Amandus, Birkas Allika, född 8 december 1916, jordbruksarbetare. Arbetsbataljon i Pinega i Archangelsk oblast. Dog 16 januari 1942 av undernäring i ett arbetsläger 25 mil söder om Archangelsk.

Meister, Feliks, Pasklep Asundus Tamme, född 16 juni 1919, snickare, bosatt i Tallinn. Rekryt 1940, arbetsläger i Tjumen oblast, Estniska kåren, 300:e skyttebataljonen. Stupade 26 december 1942 vid Velikije Luki.

Meister, Valter Bernhard, Skåtanäs Nina, född 20 februari 1916. Dog på okänt sätt.

Merilo, Alfred, Dirslätt Lepiko, född 5 december 1908, fabriksarbetare, bosatt i Tallinn. 791:a byggnadsarbetsbataljonen i Kambarka i Udmurdien, Estniska kåren, 27:e skyttebataljon. Dog på okänt sätt.

Nibon, Leonhard Lembit, Harga Nina, född 11 februari 1922, jordbruksarbetare. Dog 22 januari 1945 i Sibirien.

Niels, Rudolf, Skåtanäs Påls, född 18 juni 1926. Estniska kåren. Stupade 22 mars 1945 i Kurland. Begravd i Remtes Zvani.

Nyman, Adolf, Klottorp Irjas, född 19 juli 1913, jordbruksarbetare. Dog på okänt sätt.

Nyman, Leo, Klottorp Irjas, född 18 maj 1910, företagsledare, bosatt på Dagö. Estniska kåren. Dog 1942 i Kamyshlov.

Palmik, Arthur, Birkas Koppel, född 11 augusti 1908. Dog på okänt sätt.

Peedu, Arvid, Pasklep Asundus Väliku, född 6 januari 1922, sjöman och skomakare. 861:a byggnadsarbetsbataljonen, Sverdlovsk oblast UAZ, Estniska kåren, 7:e skyttedivisionen. Dog på okänt sätt.

Peedu, Gottfrid, Pasklep Asundus Pöllumaa, född 5 augusti 1918. Rekryt 1940. Dog på okänt sätt

Plaas, Arnold Alexander, Persåker Hansu, född 27 februari 1913, jordbruksarbetare. Estniska kåren, 7:e skyttedivisionen. Dog 15 juli 1942 på sjukhus i Kamyshlov.

Plaas, Elmar, Persåker Hansu, född 8 juli 1917, jordbruksarbetare, bosatt i Hapsal. Dog på okänt sätt.

Ploompuu, August, Persåker Hindriko, född 1 februari 1907, jordbrukare. Dog på okänt sätt.

Puuri, Alexander, Bysholm Purri, född 14 maj 1908, snickare. Dog på okänt sätt.

Puuri, Axel, Bysholm Villiko, född 6 december 1921, jordbruksarbetare. Dog på okänt sätt.

Rant, Johannes, Sutlep Brus Seffers, född 3 november 1908, jordbruksarbetare. Dog på okänt sätt.

Rant, Rudolf, Sutlep Brus Seffers, född 23 januari 1908, jordbrukare. Estniska kåren, dömd 1943 till 10 år för att ha försökt gå över till tyskarna. Skall ha blivit skjuten 1945 i fånglägret.

Raudoja, Jüri, Harga Nymats, född 19 januari 1916. Dog på okänt sätt.

Raudoja, Mihkel, Harga Nymats, född 22 augusti 1913. Dog på okänt sätt.

Remla, Amandus, Harga Olas, född 18 april 1921, jordbruksarbetare. 861:a byggnadsbataljonen i Chelyabinsk oblast, Estniska kåren, 354:e skyttebataljonen. Stupade 14 januari 1943 vid Velikije Luki.

Schönberg, Friedrich Vilhelm, Pasklep Riback, född 1 september 1912, snickare, bosatt i Harjumaa. Dog på okänt sätt.

Schönberg, Johannes, Hosby Irjas, född 20 februari 1910, jordbrukare. Dog på okänt sätt.

Stubender, August, Hosby Matas, född 24 september 1907. Dog i december 1942 i ett skogsläger vid floden Dvina.

Söderholm, Richard Amandus, Gutanäs Matsas, född 24 november 1911. Estniska kåren, 925:e skyttebataljonen. Stupade 8 januari 1943 vid Velikije Luki.

Timmerman, Edvard, Klottorp Koppel, född 19 juli 1908. Dog vid Prangli.

Timmerman, Voldemar, Harga Tomas, född 15 januari 1911. Dog på okänt sätt.

Vahesaar, Herbert, Sutlep Vakt, född 29 juli 1915. Dog på okänt sätt.

Veli, Arnold Voldemar, Lyckholm Asundus Tänäva, född 30 april 1911. Estniska kåren, 917:e skyttebataljonen. Stupade 5 januari 1943 vid Velikije Luki.

Viiand, August, Birkas Jakas, född 12 december 1915. Dog i arbetsläger i Vologda oblast.

Westerblom, Alfred, Österby Post-Hans, född 3 november 1905. Omkom på sovjetiskt örlogsfartyg som torpederades i Östersjön.

Westerblom, Paul, Gutanäs Kristians, född 22 september 1908. Estniska kåren, 925:e skyttebataljonen. Stupade 28 december 1942 vid Velikije Luki.

Westersten, Axel, Gutanäs Ambros, född 16 oktober 1913. Dog i mars 1942 i övningsläger i Sibirien.

Westersten, Axel, Gutanäs Skumåcars, född 23 maj 1911. Dog i mars 1942 av magsår i Sibirien.

Westersten, Fridolf, Gutanäs Riback, född 2 september 1915. Mobiliserad 1941. Dog i övningsläger.

Följande personer överlevde mobiliseringen och återkom

Aednum, Harald, Dirslätt Rehans, född 22 mars 1920, jordbruksarbetare. 861:a arbetsbataljonen i Chelyabinsk oblast. Estniska kåren, 249:e skyttedivisionen. Kom tillbaka och dog i Hapsal 11 mars 1972.

Ainlo, Ilmar, Glanema Leppiko, född 17 mars 1913, kranförare, bosatt i Tallinn. 793:e arbetsbataljonen i Zlatoust i Chelyabinsk oblast, Estniska kåren.

Alemaa, Paul Friedrich, Bysholm Purri, född 22 februari 1922, jordbruksarbetare. 861:a byggnadsbataljonen i Chelyabinsk oblast, Estniska kåren. Dog 1993 i Hapsal,

Alemaa, Richard Anton, Bysholm Purri, född 6 december 1919, jordbruksarbetare. Rekryt 1940, 22:a estniska skyttekåren, 963:e arbetsbataljonen i Molotov. Estniska kåren. Dog 1946 i NUckö Estland.

Allmere, August, Persåker Jüri, född 11 maj 1916, snickare, bosatt i Tallinn. 751:a arbetsbataljonen i Udmurdien, Estniska kåren. Återkom till Estland och dog där 1989.

Ambros, Anton, Storharja Draiars, född 21 april 1906, träarbetare.

Aruvee, Voldemar, Österby Seppa, född 14 december 1919. Rekryt 1940, fånge hos tyskarna 1941. Frigiven i Valga. Dog 2006 i Sverige.

Berkman, Arthur Paul, Hosby, född 1 juni 1911, bagare, bosatt i Kohila. 332:a arbetsbataljonen i Kustsuba i Vologda oblast, Estniska kåren. Dog 1987 i Estland.

Berkman, Rudolf, Pasklep godset, född 16 mars 1921, fabriksarbetare, bosatt i Tallinn. Arbetsbataljon i Zenodolsk i Tatars ANSV, Estniska kåren.

Blees, Leo, Klottorp Asundus Nigors, född 7 oktober 1907, jordbruksarbetare, bosatt i Növa. Arbetsbataljon i Limenda i Archangelsk oblast, Estniska kåren, 925:e skyttebataljonen.

Brandt, Arnold Rudolf, Klottorp forts. Asundus Rahula, född 14 september 1920, jordbruksarbetare.

Brus, Alfred, Sutlep Brus, född 14 juli 1909, jordbruksarbetare.

Brus, Rafael, Sutlep Brus, född 12 oktober 1911, arbetare. Arbetsbataljon, Estniska kåren.

Engman, Eduard, Klottorp Skrädarns, född 20 juni 1916, lagerarbetare, bosatt i Hapsal. 1110:e arbetsbataljonen i Archangelsk oblast, Estniska kåren.

Grönström, August Amandus, Pasklep Asundus Nuutri, född 8 juli 1911, tryckeriarbetare, bosatt i Tallinn. Byggnadsbataljon i Pimega i Archangelsk oblast, Estniska kåren.

Heinsaar, Elmar, Sutlep Kärras, född 29 april 1922, lastare, bosatt i Hapsal. Arbetsläger i Chelyabinsk oblast, Estniska kåren, 300:e skyttebataljonen. Kom tillbaka och dog 24 februari 2018 i Tallinn.

Heldring, Gunnar, Birkas godset, född 14 februari 1919. Rekryt 1940, fånge hos tyskarna 1941. Frigiven i Valga. Dog 1989 i Sverige.

Iman, Alfred, Dirslätt Männiko, född 25 mars 1912, jordbruksarbetare.

Jürgensman, Axel, Pasklep Asundus Metsatuka, född 15 september 1907, jordbruksarbetare. Dog i Sverige 1985.

Kaljusaar, August, Bysholm Asundus Leppiko, född 4 november 1902, jordbruksarbetare, bosatt i Oru. Kolchos i Chelyabinsk oblast, Estniska kåren.

Kasela, Manfred, Birkas Nygårds, född 20 maj 1920, skräddare. Skräddare i Zelenodolsk i Tatarien, Estniska kåren.

Kibbus, Arnold, Pasklep Asundus Lillevälja, född 22 september 1906, jordbruksarbetare.

Klanberg, Artur, Pasklep Jüri Ado, född 15 december 1918, låssmed, bosatt i Tallinn. Rekryt 1940, 701:a och 705:e arbetsbataljonen i Magnitogorsk i Chelyabinsk oblast, Estniska kåren. Dog 1995 i Estland.

Koinberg, Alfred, Enby Knuters, född 30 april 1918, sjöman. Rekryt 1940, arbetsbataljon i Molotov, Estniska kåren. Kom tillbaka till Estland.

Laanes, Albert Gunnar, Sutlep Asundus Uustalu, född 19 januari 1919, jordbruksarbetare. Rekryt 1940, fånge hos tyskarna 1941. Frigiven i Valga. Dog 2007 i Sverige.

Lemberg, Axel, Österby, Ambros Olas, född 2 april 1909, snickare, bosatt i Tallinn. 5:e arbetsbataljonen i Kotlas i Archangelsk oblast, Estniska kåren. Dog 1951 i Estland.

Lemberg, Risto Ossian, Enby Klås Matsas, född 1 mars 1913, studerande, bosatt i Hapsal. Arbetsläger i Archangelsk oblast. Dog i Ukraina.

Lundgren, Axel, Gutanäs Knuters, född 28 juli 1905, jordbruksarbetare.

Meister, Dimitri, Bysholm Matsi, 12 januari född 1921. Arbetsbataljon i Marien, Estniska kåren, 354:e skyttebataljonen.

Meister, Elmar, Skåtanäs Nina, född 10 september 1918, jordbruksarbetare. Rekryt 1940, 1336:e arbetsbataljonen i Magnitogorsk i Chelyabinsk oblast, Estniska kåren, 354:e skyttebataljonen. Dog 1953 i Estland.

Nuter, Osvald, Pasklep Påls, född 12 januari 1918, sadelmakare, bosatt i Tallinn. 789:e arbetsbataljonen i Krasnouralsk i Sverdlovsk oblast, Estniska kåren. Dog 1988 i Sverige.

Peedu, Evald Hugo, Pasklep asundus Plees, född 25 juli 1915, snickare, bosatt i Tallinn. 232:a byggnadsbataljonen i Vologda oblast, Estniska kåren.

Peedu, Ilmar, Pasklep Asundus Plees, född 9 september 1917, skomakare och jordbruksarbetare. 232:a arbetsbataljonen i Vologda oblast, Estniska kåren, 925:e skyttebataljonen.

Plaas, Erik Johannes, Persåker Hansu, född 6 februari 1916, chaufför, bosatt i Tallinn. Arbetsbataljon i Kamenka i Ivdel rajoon i Sverdlovsk oblast. Estniska kåren.

Plaas, Hugo Johannes, Persåker Plasu, född 15 februari 1920, fabriksarbetare, bosatt i Tallinn. 1044:e arbetsbataljonen i Chelyabinsk oblast, Estniska kåren.

Raagmaa, Harry, Skåtanäs Möldri, född 27 maj 1922, charkuteriarbetare, bosatt i Keila. Estniska kåren, 921:a skyttedivisionen.

Rant, Alfred, Sutlep Brus Seffers, född 8 september 1917, apoteksbiträde, bosatt i Tallinn. Arbetsbataljon i Chelyabinsk oblast, Estniska kåren, 921:a skyttedivisionen. Fånge hos tyskarna vid Velikije Luki 21 december 1942. Dog 2002 i Sverige.

Rant, Elmar, Sutlep Lillvävars, född 1 februari 1912, fabriksarbetare, bosatt i Tallinn. 793:e byggnadsbataljonen i Zlatoust i Chelyabinsk oblast, Estniska kåren, 917:e skyttebataljonen. Dog 1978 i Estland.

Riibak, Johannes, Enby Klås, född 22 mars 1918, jordbruksarbetare. Arbetsbataljon i Archangelsk oblast, Estniska kåren. Dog 2005 i Estland.

Roomäe, Harald Axel, Österby Erkers, född 19 november 1920, skomakare, bosatt i Hapsal. 861:a arbetsbataljonen i Chelyabinsk oblast, Estniska kåren, 7:e skyttedivisionen. Dog 12 Aug 1975 i Hapsal.

Roomäe, Helmer Osvald, Österby Erkers, född 6 januari 1916, möbelsnickare, bosatt i Tallinn. 788:e byggnads bataljonen i Rez i Sverdlovsk oblast, Estniska kåren. Dog 1998 i Estland.

Tanseri Ferdinand, Klottorp Danser, född 24 september 1920, boende i Tallinn, bagare. Estniska kåren. Dog 9 Jul 2001 i Hapsal.

Vaikre, Axel, Kolanäs Skats, född 12 januari 1909. Inga övriga uppgifter är kända.

Nucköpojkar som rekryter. till vänster Elmar Nyman

SOV:s Fotoarkiv

Odenholm

Inga personer från Odenholm blev deporterade

Stupade eller försvunna efter mobiliseringen till Röda armén

Brus, Georg, Odenholm Brus Galae, född 20 juli 1916, tjänsteman. Dog på okänt sätt.

Brus, Hjalmar, Odenholm Brus Galae, född 21 maj 1919, fiskare. Rekryt 1940 och överfördes till Röda armén

Brus, William, Odenholm Brus Galae, född 28 april 1914, fiskare. Estniska kåren. Dog 1942 i lägret i Kamyshlov.

Marks, Edvard, Odenholm Marks, född 8 januari 1907, fiskare. Estniska kåren, dog 1942 i Kamyshlov.

Marks, Sven, Odenholm Marks, född 17 april 1911, fiskare. Byggnadsarbete i Vologda oblast, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Westerblom, Emil, Odenholm Nigors Nilae, född 2 februari 1914. Estniska kåren, 354:e skyttebataljonen. Stupade 16 januari 1943 vid Velikije Luki.

Westerblom Rudolf, Odenholm Nigors Nilae, född 18 mars 1909. Estniska kåren. Dog 1942 i Kamyshlov.

SOV:s Fotoarkiv

Emil Westerblom, Odenholm Nigors, Georg och William Brus, Odenholm Brus,

Följande personer överlevde mobiliseringen och återkom

Brus, Fredrik, Odenholm Nibondas, född 9 mars 1915, fiskare. Arbetsbataljon i Vologda oblast, Estniska kåren. Dog 1991 i Estland.

Brus, Valentin, Odenholm Brus, född 26 april 1905, fiskare. Fartyget som skulle föra honom till Ryssland strandade i närheten av Tallinn. Dog 1983 i Sverige.

Erkas, Sigfrid, Odenholm Erkers Nilae, född 16 november 1912, fiskare. Arbetsbataljon i Vologda oblast, Estniska kåren. Dog 1969 i Hapsal.

Erkas, Voldemar, Odenholm Erkers Galae, född 6 augusti 1898, fiskare. Fartyget som skulle föra honom till Ryssland strandade i närheten av Tallinn. Dog 1991 i Sverige.

Ormsö

Deporterade

Alros, Anders, född 16 januari 1910, Hullo Hansas, fiskare, arresterad 3/7 1941, rättegång 5/4 1942, dömd enligt §58-13 till 10 år i läger i Norillag, Krasnojarsk, Hade tillhört Kaitseliit och Isamaaliit. Dog av enterit 1/3 1942.

Berggren, Johan, född 19 april 1897, Hullo Berggrens, skolföreståndare och lärare i Norrby, arresterad 6/8 1941, tribunalen 22/8 1942, dömd enligt §58-10 till 10 år i läger i Irkutsk, dog 11/7 1943.

Berggren, Katarina, född Söderblom den 30 december 1900, hustru och lärare i Norrby, till Harku 3/7 1941, *fri och åter Ormsö 9/8 1941*, till Sverige 1943, dog i Sverige 1992

Berggren, Ingrid, född 10 november 1928, dotter, till Harku 3/7 1941, *fri och åter Ormsö 9/8 1941*, till Sverige 1943. dog i Sverige 2021.

Berggren, Alexander, född 25 december 1909, Norrby Bäradasa, gymnasielärare, mobiliserad 22 juli 1941, Arkangelsk oblast. Bakaritsa, Leunovo, 857 byggnadsarbetskolonnen, arresterad 13 maj 1942, tribunal 21 juli 1942, arkebuserad 21 augusti 1942. (Ingvar Wahlberg uppgiftslämnare)

Bergström Johan, född den 18 maj 1918, Söderby Andorsa, blev mördad av förintelsebataljin när han upptäcktes vid en husundersökning på fastlandet, dit han flytt.

Dahl, Efraim-Joel, född 22 augusti 1907 i Söderby. Arresterad 30 juni 1944. Dömd 10 februari 1945 enligt paragraf 59-10, 58-11 till 8 år. *Frigiven*. Död i Tallinn 1985.

Dahl, Harald Viktor, född 6 augusti 1895 i Kärddla Dagö, bodde på Ormsö och Tallinn. Statistikinspektör. Chef, arresterad 3/7 1941 Tallinn, Telliskivi 19-52 §58-10, 58-11; Perm oblast Ussollag, död. 28/11 1941. Han var baptist.

Gärdström, Johan, född 25 mars 1908, Hosby Martes, predikant, arresterad 7/8 1941, tribunalen 9/9 1942, dömd enligt §58-10 till 5 år i läger i Irkutsk, dog 14/3 1943.

Gärdström, Tomas, född 29 december 1905, Hullo Gärdes, lärare i Hullo, arresterad 7/8 1941, tribunalen 8/8 1942, dömd enligt §58-1a, §58-4 samt 58-10 lg.2, till arkebusering som verkställdes i Irkutsk 5/9 1942, Isamaaliit (Kustbon 2009:2+3)

Gärdström, Maria, född Appelblom den 18 maj 1907, hustru och hemmafru, till Harku 3/7 1941, *fri och åter Ormsö 9/8 1941*, till Sverige 1943, dog i Sverige 1999.

Gärdström, Gunvor, född 15/7 1935, till Harku 3/7 1941, dotter, *fri och åter Ormsö 9/8 1941*, till Sverige 1943, dog i Sverige 1958.

Nyman, Anders, född 11 december 1904, Hullo skola, skolföreståndare och lärare i Hullo, arresterad 22/7 1941, tribunalen 31/3 1942, dömd enligt §58-13 till 8 år i läger i Tajshet, Irkutsk, dog 30/5 1943 (boken Nyman 330)

Nyman, Ragnhild, född Högnäs den 14 oktober 1907, hustru och lärare i Hullo, till Harku 3/7 1941, *fri och åter Ormsö 9/8 1941*, till Sverige 1944, dog i Sverige 1956.

Nyman, Börje, född 26 juni 1932, son, till Harku 3/7 1941, *fri och åter Ormsö 9/8 1941*, till Sverige 1944, dog 8 augusti 2019 i Sverige.

Nyman, Svante, född 14 mars 1934, son, till Harku 3/7 1941, *fri och åter Ormsö 9/8 1941*, till Sverige 1944, dog 12 januari 2013 i Sverige.

Nyman, Bo, född 30 juli 1938, son, till Harku 3/7 1941, *åter Ormsö 9/8 1941*, till Sverige 1944, lever i Sverige.

Rosenblad, Lars, född 27 maj 1909, Hullo Nybondasa, pensionatsägare, ordförande i kommunalnämnden, arresterad 12/7 1941, tribunalen 13/6 1942, dom enligt §58-4, 8 år i Sevurallägret i Sverdlovski oblast där han dog 11/6 1943.

Rosenblad, Maria, född Wallin den 30 november 1912, hustru till Lars och hemmafru, förvisad till Kirov oblast, Slobodskoi distrikt, Oritsi distrikt arresterad hösten 1942 och dömd enligt 162, 1 år för att ha plockat betor från redan skördad åker.

Rosenblad Inga, född 12/7 1941, dotter till Lars och Maria. Föddes och dog under deportationen. Dog i december 1941.

Stenholm, Johan, född 16 maj 1911, Sviby Vävarsa, gårdsägare, arresterad 7/8 1941, tribunalen 11/4 1942, dömd enligt §58-10 och §58-13 till 10 år i läger i Tajshet, Irkutsk, dog 30/8 1943.

Westerblom, Anders, född 3 september 1896, Saxby Smesa, lärare i Kärrslätt, arresterad 16/7 1941, tribunalen 21/4 1942, dog 21/4 1942 i Aleksandrovskfängelset i Irkutsk.

Westerblom, Alida, född Pikner den 9 maj 1895, hustru och lärare i Borrby, till Harku 3/7 1941, *fri och åter Ormsö 9/8 1941*, till Sverige 1944, dog i Sverige 1996.

Westerblom, Greta, född 25 januari 1925, dotter, till Harku 3/7 1941, *fri och åter Ormsö 9/8 1941*, till Sverige 1943, dog i Sverige 2003.

Westerblom, Sten, född 21 juli 1929, son, till Harku 3/7 1941, *fri och åter Ormsö 9/8 1941*, till Sverige 1944, dog i Sverige 2003.

Westerblom, Alvar, född 30 oktober 1934, son, till Harku 3/7 1941, *fri och åter Ormsö 9/8 1941* 1944, dog 18 nov 2020 i Sverige.

Wikström, Anders, född 15 juni 1871, Sviby Norjas, fiskhandlare och båtägare, arresterad 28/11 1940, tribunalen 28/5 1941, dom enligt §58-10, 5 års förvisning till Uzbekistan. (Kustbon 2011:1)

Väeden, Karl, född 2 mars 1881, Magnushov, hemmansägare och handlare, tribunal 12/3 1942, dömd enligt §58-10, 5 år i Sevurallägret i Sverlovski obl, Krasnojarski distrikt, *fri och återkom 1946*, dog på Ormsö 1948.

Väeden, Lovise, född 30 maj 1887, hustru till Karl, Kirov oblast, Oritsi distrikt. Dog omkring 1943, begravd i Volkov.

Väeden, Katarina, född Enkel den 21 augusti 1903, hustru till Leo, Kirov oblast, begravd i Volkov.

Laderman, Gertrud, född Enkel den 6 april 1873, svärmor till Leo Väeden.

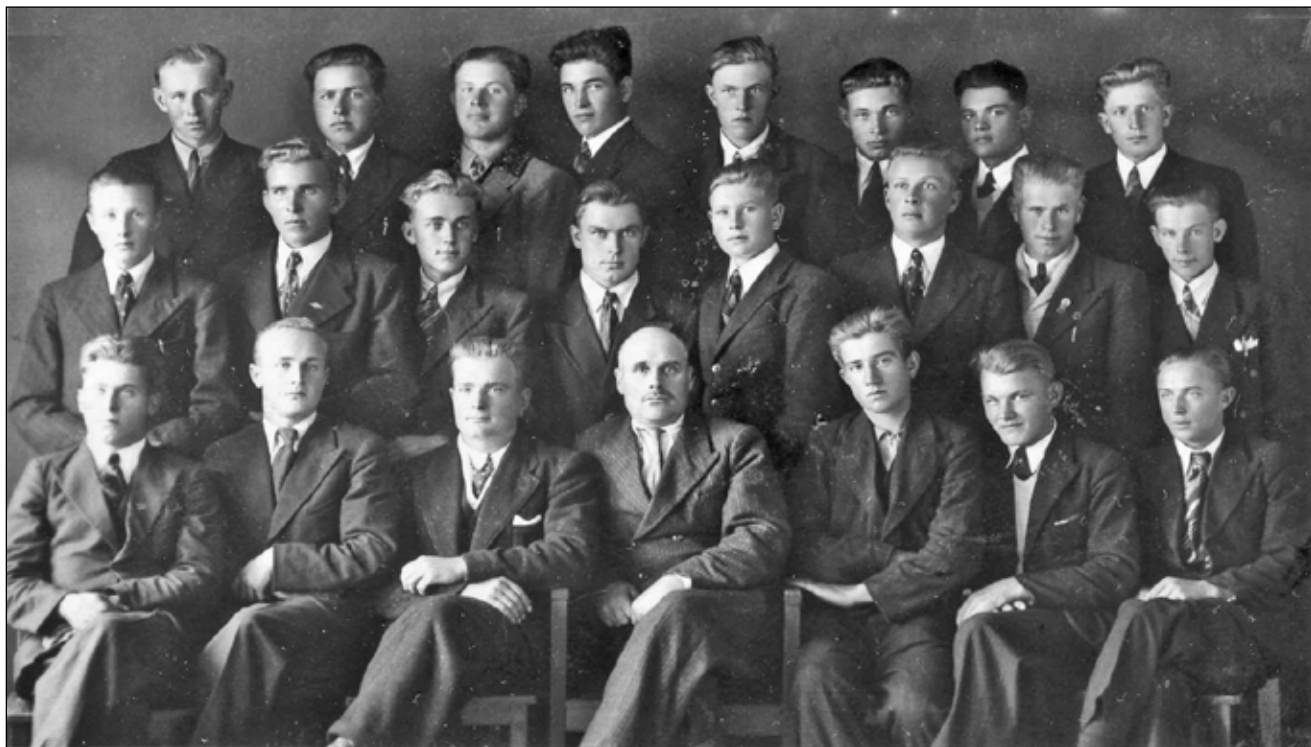
Väeden, Leo, född 11 september 1891, Magnushov och Hullo, bror till Karl och handlare, arresterad 28/2 1942, dömd enligt § 58-4 till arkebusering vilken verkställdes i Sevuralägret i Sverdlovski oblast 13/4 1942.

Väeden, Villem. Född 28 augusti 1886 på Ormsö. Militär och officer i Estniska republiken. Arresterades i Hapsal på Meregatan 6-8. Dömdes 4 mars 1942 enligt paragraf 58:13 till döden. Satt fängslad i Sovsa i Sverdlosk oblast. Arkubuserades 24 april 1942.

Väeden, Helmi-Marie (även Elviine), hustru till Villem. Född 15 maj 1897. Deporterad till Kirov oblast, Slobodskoi rajoon. Dog 20 mars 1942. Begravd i Volkovo.

Väeden, Hardo, son till Villem. Född 30 augusti 1923. Deporterad till Slobodskoi rajoon. Dog 1943. Begravd i Volkovo.

Väeden, Veelius-Karl, son till Villem. Född 12 augusti 1926. Deporterad till Slobodskoi rajoon, *frisläppt 18 juli 1944*.

SOV:s fotoarkiv

Blivande rekryter. Mönstring 1939 på Ormsö av unga män till estniska armén

Övre raden fr. vä. Edvard Apelblom Sviby, Anders Pihlman Sviby, Hjalmar Sjöström Borrby, Johannes Österberg Kärrslätt,

Johannes Valk Sviby, Oskar Friberg Hansas Norrby, Johan Landman Fällarna, Lars Ahlström Söderby.

Mellanraden: Johannes Peterberg Rälby, Johannes Rönnberg, Rälby, Harald Mickelin Sviby, Johan Grundsten Norrby, Edvard Grundsten Norrby, Johan Hammerman Kärrslätt, Johan Fält Hullo, Hans Murman Söderby,

Sittande: Johan Bergström Hosby, Alexander Nyholm Sviby, Anders Åkerman Borrby, Johan Landman Kommunstyrelsens ordförande, Johan Järnström Magnushov, Lars Rönnkvist Fällarna, Anders Grundström Sviby

Stupade eller försvunna efter mobiliseringen till Röda armén

Alberg, Johan, född 25 juni 1910, Diby Jakasa, tillhörde 925 skytteregementet. Dog 29 maj 1942 i Chebarkul.

Alblom, Lars, född 13 april 1908, Rälby Jåbesa, jordbruksarbetare, tillhörde 917 skytteregementet. Dog 20 mars 1942 i tyfus i Chebarkul.

Alros, Hans, född 30 augusti 1912, Hullo Hansasa, fiskare. Dog i december 1941 i Kotlas på grund av sjukdom.

Alros, Johan, född 4 mars 1899, Magnushov Hansasa, jordbruksarbetare, mobiliserad 23 augusti. Dog på okänt sätt.

Alström, Anders, född 3 november 1908, Borrby Klåsa, mobiliserad 21 juli. Dog på okänt sätt.

Alström, Johan, född 31 augusti 1918, Förby Hansasa, jordbruksarbetare. Dog av hunger (uppsvälld) i Lemenda vid Kotlas 3 februari 1942.

Alström, Lars, född 18 november 1911, Fällarna Ny-Simas, sjöman och jordbrukare, tillhörde 249 skyttedivisionen, arkebuserad 9 januari 1943 i byn Samarino utanför Velikije Luki, alt. dog av sjukdom i Kotlas vintern 1941/-42

Appelblom, Anders, född 10 november 1908, Hullo Pålsa, fiskare, Kotlas, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Appelblom, Johannes, född 11 mars 1909, Sviby Pearsa, fiskare, mobiliserad 21 juli. Dog på okänt sätt.

Aspelin, Lars, född 13 juni 1910, Rumpo Stoasa, fiskare, tillhörde 917 skytteregementet. Dog 3 maj 1942 i tyfus i Chebarkul. (Förteckning och bok)

Bergström, Anders, född 31 mars 1901, Magnushov Martesa, jordbruksarbetare, mobiliserad 23 augusti, Leningrad rajoon, 93 arbetsbataljonen, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Björkman, Anders, född 18 december 1908, Borrby Nypearsa, jordbruksarbetare, mobiliserad 21 juli. Dog på okänt sätt.

Byman, Lars, född 25 september 1910, Borrby Mickasa, jordbruksarbetare, mobiliserad 21 juli. Dog på okänt sätt.

Bäck, Lars, född 28 januari 1914, Sviby Nybondasa, jordbruksarbetare, mobiliserad 21 juli, arresterad 28 juli 1941, tribunal 14 december 1941, dömd enligt § 58-10 och straffet blev 10 år i läger + 5 års förvisning. Dog på okänt sätt.

Bäck, Lars, född 24 mars 1917, Söderby Jakasa, enligt uppgift ryss, sjöman, Kotlas, skogsarbetare, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Bäckman, Anders, född 1 april 1912, Söderby Hansasa, jordbruksarbetare, Kotlas, Limenda. Dog i hjärnhinneinflammation i Kotlas 19 oktober 1941.

Bäckman, Hans, född 28 augusti 1912, Förby Robasa, jordbruksarbetare, Limenda, 109 arbetskolonnen, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Enkel, Hans, född 30 april 1901, Rumpo Hindors Bärtasa, sjöman, mobiliserad 23 augusti. Dog på okänt sätt.

Enkel, Johan, född 20 oktober 1909, Rumpo Hindors Bärtasa, fiskare, 925 skytteregementet. Dog i tyfus i Chebarkul 3 april 1942. (Förteckning och bok)

Fagerros, Anders, född 12 december 1910, Sviby Jonasa, mobiliserades 21 juli 1941. Dog våren 1942, okänt var.

Fagerros, Anders, född 22 september 1912, Söderby Larsa, sjöman och jordbruksarbetare, Kotlas, Estniska kåren, försvann vid Velikije Luki 24 december 1942. (Boken Velikije Luki in memoriam).

Fagerros, Lars, född 29 december 1913, Sviby Jonasa, jordbruksarbetare, mobiliserades 21 juli 1941, dog i Arkangelsk p g a sjukdom i april 1942.

Friberg, Johan, född 22 oktober 1907, Norrby Hansasa, fiskare. Dog i tyfus i Kotlas februari 1942.

Fält, Johan, född 21 juni 1903, Fällarna Larsa, affärsinnehavare, mobiliserad 23 augusti 1941. Dog på okänt sätt.

Grundsten, Anders, född 2 december 1911, Norrby Nikorsa, fiskare. Dog i sjukdom i Kotlas vintern 1941/42.

Gäddman, Anders, född 16 juni 1904, Hullo Simasa, arbetare, mobiliserad 23 juli 1941. Dog på okänt sätt.

Gäddman Lars, född 23 november 1910, Borrby Simas. Boende i Tallinn, anställd i marinen, mobiliserad 3 juli 1941 till Röda armén, till Urdmurtien ANSV Kambarka arbetsbataljon. (Lääne sōna). Dog på okänt sätt.

Gärdström, Anders, född 6 juli 1910, Rälby Tomasa, bodde i Harjuma Klooga, jordbruksarbetare, sjöman och byggnadsarbetare, Limenda, 109 arbetsbataljonen, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Gärdström, Oskar, född 4 januari 1917, Sviby Andorsa, jordbruksarbetare, Limenda, 109 arbetsbataljonen, Estniska kåren, häktades. Dog på okänt sätt. (L. Benholm)

Hamberg, Hans, född 10 juli 1905, Bynäs Marsa, jordbruksarbetare, mobiliserad 23 augusti, dog i sjukdom i Leningrad, tidsuppgift saknas.

Hamberg, Johan, född 9 november 1912, Förby Hanas Andors, matros och sjöman, Limenda, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Hammerman Alexander, född 19 januari 1922, Norrby Byggjärds, inkallad 20 augusti 1941, arkebuserad i Käina på Dagö av tyska SD den 17 oktober 1941.

Hammerman, Anders, född 22 mars 1908, Kärrslätt Norrsmeds, hemmansägare, mobiliserad 23 juli 1941. Dog troligen i sjukdom i Sverdlovsk okänt år. (L. Benholm).

Hedenström, Anders, född 27 juni 1913, Borrby Blestasa, genomgått jordbruksskola, arbetade på sågverk, Kotlas, 109 arbetskolonnen, Estniska kåren, stupad. (L. Benholm)

Holm, Johan, född 23 oktober 1911, Saxby Jåbesa, möbelsnickare och sjöman, Limenda, 109 arbetskolonnen, Estniska kåren, 917 skytteregementet, stupade vid Velikije Luki 21 december 1942. (L. Benholm)

Järnström, Johannes, född 4 september 1919, Magnushov Gränsa, jordbruksarbetare, yrkessoldat, överförd till ryska armén. Återkom ej. Vidare öde okänt.

Kornblom, Anders, född 19 maj 1912, Borrby Härmasa, mobiliserad 21 juli. Dog på okänt sätt.

Laderman, Johannes, född 7 januari 1911, Kärrslätt Kobbasa, sjöman, folk skola, Limenda, 109 arbetskolonnen. Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Lilja, Hans, född 26 september 1914, Borrby Larasa, sjöman. Dog 20 mars 1942. Dog på okänt sätt.

Liljebäck, Anders, född 3 december 1909, Sviby Pädasa, jordbruksarbetare. Dog på okänt sätt.

Lillemets, Ilmar (Laderman, Lars), född 26 september 1914, Borrby Norrendsjorsa, jordbruksarbetare, dog i tyfus i Lemenda vid Kotlas 20 mars 1942.

Lindblom, Johannes, född 23 september 1913, Kärrslätt Andorsa, jordbruksarbetare. Dog i tyfus i Chebarkul 20 mars 1942.

Lindström, Johan, född 5 maj 1916, Borrby Hindorsa, jordbruksarbetare på gården, Kotlas, 109 arbetskolonnen, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Lundre, Nikolai, född 10 mars 1897, Saxby Lagges, fadern, Laktjonov, var ukrainare, hamnade i det tyska fånglägret Stutthof i Polen där han dog 1944. (Uppgifter från polacken Olkiewicz och M. Svärd)

Lundkvist, Johan, född 3 maj 1914, Sviby Galgårds, jordbruksarbetare, dog i tyfus på sjukhuset i Chebarkul 24 augusti 1942. Dog på okänt sätt.

Mickelin, Alexander, född 29 november 1911, Sviby Gärdesa, jordbruksarbetare och sjöman, arresterad 21 november 1942, tribunal 25 november 1942, Kalinini oblast, dog 2 februari 1943 i fångenskap i Tver oblast, hade för avsikt att desertera. (L. Benholm, Kustbon 1992:3)

Murman, Johan, född 3 februari 1907, Sviby Simasa, jordbruksarbetare, dog i sjukdom i Kotlas våren 1942.

Murman, Johannes, född 23 juni 1913, Söderby Nikorsa, snickare och jordbruksarbetare. Dog på okänt sätt.

Nee, Lars, född 31 maj 1915, Borrby Hansasa, jordbruksarbetare, 917 skytteregementet, Estniska kåren. Dog på sjukhuset i Chebarkul 12 mars 1942.

Nordsten, Johan, född 27 december 1899, Magnushov Norrenda, jordbruksarbetare och fiskare, mobiliserad 23 augusti 1941.

Nyholm, Anders, född 4 februari 1909, Sviby Erjasa men bodde i Tallinn, folkskola, mobiliserad 27 juli, Tseljabinski oblast, Zlatoust, 793 arbetsbataljonen, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Nyman, Anders, född 10 augusti 1899, Bussby Andorsa, byggnadsarbetare, mobiliserad 23 augusti, stupad vid fronten. (L. Benholm)

Nyman, Karl, född 24 maj 1913, Sviby Gräsa, jordbruksarbetare och byggnadsarbetare, dog i tyfus i Chebarkul våren 1942.

Rank, Alfred, född 26 augusti 1903, Sviby Nikorsa men bodde i Tallinn, byggnadsarbetare, mobiliserad 23 augusti. Dog på okänt sätt.

Rank, Woldemar, född 24 december 1909, Sviby Nikorsa, jordbruksarbetare på egen gård, motorist, mobiliserad 22 juli, Vologda obl., Kustsuba, 232 byggnadsarbetarkolonnen, Estniska kåren, 925 skytteregementet, försvann vid Velikije Luki 14 januari 1943, dog av såren 27 april 1943. (L. Benholm)

Rönnkvist, Hans, född 26 april 1916, Fällarna Anders, sjöman, Estniska kåren, 249 skyttedivisionen, 917 skytteregementet, dog av tyfus i Chebarkul 20 mars 1942.

Salin, Anders, född 11 januari 1907, Saxby Pålsa, handelstjänsteman, bokhållare, mobiliserad 22 juli, Arkhangelsk obl., Bakaritsa, 857 byggnadsarbetskolonnen, Estniska kåren. Fängslad och arkebuserad. (enl familjeuppgift)

Sandell Johan, född 31 januari 1900, Borrby Bäntas, sjöman och snickare, mobiliserad 23 augusti, dog i sjukdom i Leningrad troligen vintern 1941/42.

Sandell, Johan, född 12 januari 1914, Bussby Petors, jordbruksarbetare, snickare och sjöman, mobiliserad 23 juli, 6 kl. folkskola, Kotlas, 109 arbetskolonnen, 917 skytteregementet, Estniska kåren, arbetade i Klooga.

Sjöman, Anders, född 16 september 1918, Hullo Bäntas. Dog i sjukdom i Kotlas vintern 1941.

Sjöman, Anders, född 28 april 1901, Rumpo Dontes, mobiliserad 23 augusti. Dog på okänt sätt.

Sjöman, Hans, född 18 december 1900, Rumpo Bärtas, mobiliserad 23 augusti. Dog 1944/45 i Dresden, Tyskland.

Sjöström, Anders, född 2 augusti 1907, Borrby MattesSiffers, mobiliserad 21 juli. Vidare öde okänt.

Sjöström, Johan, född 22 april 1910, Borrby Borres, mobiliserad 23 juli 1941, till Tjelabinsk oblast, Chebarkul dog 16.06.42. Källa: ZEV volym III; ERA, 1608-2-409, sid. 190

Sjöström, Johan, född 17 september 1909, Bussby Nygårds, mobiliserad 21 juli. Dog i tyfus på sjukhuset i Kotlas 16 juli 1942.

Sjöström, Lars Hjalmar, född 18 september 1918, Borrby Borres, mobiliserad 23 juli. Dog på okänt sätt.

Slät, Johan, född 6 juli 1915, Sviby Laras, mobiliserad 21 juli vidare öde okänt.

Stenholm, Johannes, född 18 september 1912, Sviby Nypears, mobiliserad 21 juli. Dog i sjukdom vid skogsarbete vid Kotlas i december 1941.

Söderblom, Johan, född 21 september 1914, Hosby Smesa, mobiliserad 21 juli. Dog i januari 1942, okänt var.

Tohver, Alexander, född 27 juli 1916, Sviby Laurasa, mobiliserad 21 juli. Dog på okänt sätt.

Valk, Johannes, född 21 maj 1919, Nilsas Sviby, Rekryt överförd till Röda armén. Dog på okänt sätt.

Wennberg, Hans, född 7 september 1900, Rälby Nybondasa, mobiliserad 23 augusti. Dog på okänt sätt.

Widgren, Lars, född 13 november 1907, Rumpo Jakasa, mobiliserad 21 juli. Dog i tyfus i Kotlas 6 mars 1942.

Wik, f. Gärdström, Johan, född 1 januari 1916, Rälby Tomasa, mobiliserad 21 juli. Dog på okänt sätt.

Wikström, Johan, född 28 oktober 1911, Sviby Norjasa, mobiliserad 21 juli. Dog på Ösel 1944.

Åkerman, Anders, född 7 januari 1912, Borrby Nikorsa, mobiliserad 21 juli. Dog på okänt sätt.

Åkerman, Johan, född 17 februari 1910, Saxby Ny Pearsa, mobiliserad 21 juli, dog i sjukdom i Limenda vid Kotlas 31 december 1941.

Österberg, Anders, född 18 juli 1912, Kärrslätt Smenesa, mobiliserad 23 juli, dog i tyfus i Kotlas februari 1942.

Följande personer överlevde mobiliseringen och återkom

Alkvist, Johan, född 14 april 1902, Borrby Martes, jordbruksarbetare, till Sverige 1944. Dog i Sverige 1989. Återkom till Ormsö 8 januari 1942 (M. Svärd)

Alros, Anders, född 10 november 1913, Hullo Jakas, fiskare, Arkhangelsk oblast, 109 arbetskolonnen, Estniska kåren, till Sverige 1965. Dog i Sverige 2004.

Alström, Anders, född 14 augusti 1918, Magnushov Petorsa, sjöman, matros på båt, hemmansägare, Kotlas 109 arbetskolonnen, Estniska kåren. Dog i Vöru, Estland 3/6 1981.

Alström, Anders, född 10 oktober 1908, Saxby Pålssa, bonde, Kirov oblast byggnadsbataljonen, Estniska kåren, till Sverige 1944. Dog i Sverige 1979.

Alström, Lars, född 9 februari 1919, Söderby Hanas, jordbruksarbetare, överförd till ryska armén 1941, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1994.

Andersin, Johan, född 14 april 1908, Saxby Anders, jordbruksarbetare, hamnade i rysk fångenskap, till Sverige 1957. Dog i Sverige 1963. (H. Andersin)

Appelblom, Edvard, född 21 juni 1919, Sviby Hanas, jordbruksarbetare, överförd till ryska armén 1941, tysk krigsfånge i Königsberg, frisläppt i Valgas 9 november 1941, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1978.

Appelblom, Hans, född 24 juli 1918, Sviby Broas, jordbruksarbetare, överförd till ryska armén 1941, tysk krigsfånge i Königsberg, frisläppt i Valgas 9 november 1941, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1991.

Benholm, Hans, född 3 november 1909, Förby Erjas, jordbruksarbetare. Dog på Ormsö. (L. Benholm)

Benholm, Johan, född 27 mars 1913, Kärrslätt Bårdas, jordbruksarbetare, dykare, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1998.

Benholm, Lars, född 20 mars 1917, Förby Bak Erjas, jordbruksarbetare och sjöman, Kotlas, 109 arbetskolonnen, Estniska kåren, arresteringsorder 11/12 1945, dömd i sin frånvaro enligt §58-1a, till Sverige 1945, dog den 1 feb 2015 i Sverige. (SOV)

Berggren, Oskar, född 25 november 1917, Norrby Mangs, jordbruksarbetare och fiskare, Kotlas rajoon, Limenda, 109 arbetskolonnen, Estniska kåren. Dog på Ormsö 1992.

Bergström, Johan, född 12 juli 1915, Hosby Härtmans, levde i Estland 1980 (Kustbon 1981:1) och 1991 (LT Östersund 1991-07-11). Senare öde okänt.

Bergström, Johan, född 2 november 1898, Magnushov Tines, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1982. Återkom till Ormsö 8 januari 1942. (M. Svärd)

Bergström, Johan, född 4 oktober 1919, Hosby Hindors, fiskare och sjöman, överförd till ryska armén 1941, tysk krigsfånge i Königsberg, frisläppt i Valgas 9 november 1941, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1994.

Björkman, Johan, född 16 december 1906, Borrby Lars, jordbruksarbetare, till Sverige 1944. Dog i Sverige 1985.

Blomkvist, Anders, född 6 juni 1907, Borrby Kappors, jordbruksarbetare och fiskare, Limenda, 109 arbetskolonnen, Estniska kåren, till Sverige 1962. Dog i Sverige 1987. (L. Benholm)

Blomman, Anders, född 4 december 1909, Förby Jonas, jordbruksarbetare, flydde från tyskt fångläger i december 1942, till Sverige 1944. Dog i Sverige 1985.

Bäckman, Johannes, född 13 mars 1918, Kärrslätt Salt-Pears, jordbruksarbetare, överförd till ryska armén 1941, till Sverige 1943. Dog i Sverige 2005.

Bäckman, Lars, född 9 juni 1915, Förby Robasa, jordbruksarbetare, mobiliserad 21 juli. Dog på Ormsö 7 februari 1986.

Broman, Johannes, född 27 juni 1898, Borrby Ärkors, jordbruksarbetare, till Sverige 1944. Dog i Sverige 1979. Återkom till Ormsö 8 januari 1942. (M. Svärd)

Bäckman, Lars, född 28 april 1908, Förby Backes, jordbruksarbetare, folkskola, Kotlas, 109 arbetskolonnen, Estniska kåren. Dog på Ormsö? (L. Benholm)

Engström, Johan, född 11 september 1908, Rumpo Anders, fiskare, till Sverige 1961. Dog i Sverige 1997.

Enkel, Johannes, född 22 december 1918, Rumpo Laras, jordbruksarbetare, överförd till ryska armén 1941, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1965.

Fagerros, Johan, född 21 juli 1918, Diby Gärdes, jordbruksarbetare, överförd till ryska armén 1941, tysk krigsfånge i Königsberg, frisläppt i Valgas 9 november 1941, till Sverige 1943.

Friberg-Vabamägi, Anders, född 1907, Norrby Lars, 1965 död på Ormsö. (Förteckning SOV)

Friberg, Oskar, född 16 augusti 1919, Norrby Hansas, fiskare, överförd till ryska armén 1941, återkom till Ormsö 1946. Dog på Ormsö maj 2019.

Grundsten, Edvard, född 9 augusti 1919, Norrby Bäntas, jordbruksarbetare, överförd till ryska armén 1941, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1986.

Grundsten, Johannes, född 15 februari 1912, Sviby Nybäntas men bodde i Tallinn, arbetade på Balti Manufaktuur, Molotovi oblast, Zakamsk, 792 arbetsbataljonen, Estniska kåren. Dog på Ormsö.

Grundsten, Lars, född 8 november 1913, Norrby Nygårds, arbetare, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1998.

Hammerman, Anders, född 13 september 1898, Magnushov/Kärre Siffers, till Sverige 1944. Dog i Sverige 1960. Återkom till Ormsö 8 januari 1942. (M. Svärd)

Hammerman Johannes Edvin, född 25 juli 1922 Norrby Byggjärds. Dog 8 februari 1988 i Sverige.

Hammerman, Johannes, född 24 november 1919, Kärrslätt Nimas, jordbruksarbetare, överförd till ryska armén 1941, till Sverige 1943. Dog i maj 2013 i Sverige.

Hägglom, Emil, född 12 september 1918, Kärrslätt Kärs, överförd till ryska armén 1941, tysk krigsfånge i Königsberg, frisläppt i Valgas 9 november 1941, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1996.

Hägglom, Anders, född 8 augusti 1910, Kärrslätt Stoas, köpman. Dog i Hapsal 1993. (L. Benholm)

Kivaremees, Georg, född 30 augusti 1923 i Hullo. Arresterad 28 januari 1945 och dömd 22 maj 1945 enligt paragraf 58-1a till 10 + 5 år. Kom till Sverige 1968. Död i Sverige 1996. (Memento del 1)

Kornblom, Anders, född 27 januari 1918, Borrby Mas, jordbruksarbetare, överförd till ryska armén 1941, tvångskommenderad till tyska armén, utbildning i Sennheim, rymde därifrån till Sverige i september 1943. Dog i Sverige 1994.

Kornblom, Lars, född 14 november 1922 i Borrby. sårad och svårt skadad återkom från Tyskland via Danmark till Sverige den 21/3 1947. Dog i 1984 i Sverige.

Landman, Johan, född 16 september 1919 på Erkos gård i Fällarna på Ormsö. Inkallad i Estniska armén och låg i Kustartilleriet på Nargö och Aegna. Överförd till Sovjetarmén. Under en tågresä österut lyckades han hoppa ur vagnen och han tog sig tillbaka till Ormsö. Dog i Sverige 2007. Läs mer i Kustbon september 1994 och juni 2004.

Lilja, Johan, född 11 augusti 1912, Borrby Johans, jordbruksarbetare, omgift i Tallinn 1947. Dog i Tallinn?

Lilja, Lars, född 16 oktober 1919, Hullo Erjas, bodde i Hapsal, järnvägstjänsteman, överförd till ryska armén 1941, flyttade till Sverige 1943. Dog i Sverige 2003.

Liljeros, Anders, född 6 april 1911, Saxby Ambors, bonde, Kotlas, arbetskolonn, Estniska kåren, skytt, till Sverige 1967. Dog i Sverige 1988.

Lilja, Hans, född 6 januari 1918, Borrby Linanas, jordbruksarbetare, överförd till ryska armén 1941, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1991.

Liljeros, Hans, född 17 april 1907, Saxby Ambors, kock på herrgården, byggnadsbataljonen, Estniska kåren.

Lindblom, Hjalmar, född 14 maj 1921, Kärrslätt Anders, jordbruksarbetare, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1992.

Lindström, Arnold Tomasson, född 21 oktober 1907, Borrby Sjorsnas, sjöman, bodde i Hapsal Metsa 6, fiskekolchos, Arhangelsk obl., 857 byggnadsbataljonen, Estniska kåren, 1 skytteregementet. Dog i Hapsal 1999.

Lindström, Lars, född 13 juli 1915, Fällarna Simas, bodde i Tallinn, portvakt, försvann spårlöst vid Velikije Luki 22 december 1942, kom senare till Sverige. Dog i Sverige 2003. (L. Benholm)

Lundström, Hans, född 12 november 1903, Kärrslätt Tomas, jordbruksarbetare, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1988. Återkom till Ormsö 8 januari 1942. (M. Svärd)

Mark, Hans, född 15 maj 1906, Borrby Knutors, jordbruksarbetare, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1991.

Massalin, Anders, född 21 april 1922, Sviby Masas, jordbruksarbetare, mobiliserad 20 augusti, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1989.

Massalin, Anders, född 9 januari 1905, Sviby Masas, hemmansägare, mobiliserad 20 augusti, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1954.

Massalin, Johannes, född 15 september 1919, Sviby Masas, jordbruksarbetare, mobiliserad 20 augusti, till Sverige 1943. Dog i Sverige 2005.

Mickelin, Adolf, född 27 februari 1922, Sviby Mickas, jordbruksarbetare, mobiliserad 20 augusti, till Sverige 1943. Dog i Kanada 1996.

Mickelin, Anders, född 24 december 1918, Sviby Smenes, jordbruksarbetare, överförd till ryska armén 1941, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1962.

Mickelin, Harald, född 24 maj 1919, Sviby Mickas, fiskare och jordbruksarbetare, mobiliserad 20 augusti 1941, till Sverige 1944. Dog i Sverige 2009.

Moll, Edvard, född 13 februari 1920, Sviby Ålmata, jordbruksarbetare, mobiliserad 20 augusti, till Sverige 1943. Död i Sverige 2019.

Moll, Johannes, född 6 januari 1918, Sviby Neagård, jordbruksarbetare, överförd till ryska armén 28 juni 1941, till Sverige 1943. Dog i Sverige 2002.

Murman, Johan, född 6 augusti 1910, Söderby Martes, mobiliserad 21 juli. Dog på Ormsö 1984, make till Maria Murman, född Appelblom.

Nee, Johannes, född 5 januari 1913, Borrby Nistusa, jordbruksarbetare, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1997.

Notman, Lars, född 27 januari 1918, Förby Nikors, jordbruksarbetare, överförd till ryska armén 1941. Dog på Ormsö 1982.

Nordbäck, Anders, född 13 september 1918, Hosby Härtmansa, fiskare, överförd till ryska armén i juni 1941, tysk krigsfånge i Königsberg, frisläppt i Valgas 9 november 1941, till Sverige 1943. Dog i Sverige 2000.

Nordsten, Johan, född 15 december 1905, Rumpo Norrend, fiskare och jordbruksarbetare, till Sverige 1944. Dog i Sverige 1993.

Nyberg, Johannes, född 6 april 1908, Kärrslätt GräsNIKORS, jordbruksarbetare. Dog på Ormsö 1998.

Nyblom, Johan, född 23 november 1906, Diby Olors, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1953.

Nyholm, Alexander, född 16 augusti 1919, Sviby Niskas, gymnasieelev, mobiliserad 20 augusti, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1986.

Nyholm, Hans, född 21 juni 1907, Sviby Niskas, jordbruksarbetare, Kotlas, 109 arbetskolonnen, Estniska kåren. Dog på Ormsö 1950.

Nyman, Johan, född 26 oktober 1901, Borrby Stas, jordbruksarbetare, mobiliserad 20 augusti, Återkom till Ormsö 8 januari 1942. Till Sverige 1944. Dog i Sverige 1989.

Olin, Johan, född 20 november 1916, Rumpo Olars, sjöman. Dog på Ormsö? (L. Benholm)

Peterberg, Johan, född 23 januari 1905, Rälby Peters, jordbruksarbetare, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1986.

Peterberg, Johannes, född 8 mars 1919, Rälby Peters, jordbruksarbetare, till Sverige 1943. Dog i Sverige 2004.

Pihl, Lars, född 2 februari 1898, Diby Jonas, jordbruksarbetare och fiskare, mobiliserad 20 augusti, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1968.

Pilman, Hans, född 1 april 1900, Diby Anders, hemmansägare och fiskare, mobiliserad 23 augusti 1941. Dog på Ormsö 1979.

Pikner/Rajasalu, Alfred, est, född 28 juni 1917, Söderby Pikners, ytterligare uppgifter saknas.

Pikner/Rajasalu, Edvard, est född 21 april 1916, Söderby Pikners, bodde i Tallinn, skraddare, Sverdlovski oblast, Krasouralsk, 789 byggnadsarbetskolonnen, arbetare, Estniska kåren.

Rönnberg, Axel, född 13 juni 1921, Rälby Lill Masa, jordbruksarbetare, till Sverige 1943. Död i Sverige 2002. Se intervju i Kustbon 2011:2.

Rönnkvist, Lars, född 12 februari 1919, Fällarna Anders, överförd till ryska armén i juni 1941, tysk krigsfånge i Königsberg, frisläppt i Valgas 9 november 1941, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1991.

Salin, Johan, född 14 januari 1909, Rumpo Nygårds, jordbruksarbetare, snickare och fiskare, Kotlas, arbetsbataljon, Estniska kåren. Dog på Ormsö 13/6 1955.

Sandell, Anders, född 19 april 1898, Nyby Nigors, jordbruksarbetare, till Sverige 1944. Dog i Sverige 1976.

Svärd, Lars, född 12 april 1897, Kärrslätt Jonas, till Sverige 1944. Dog i Sverige 1979.(M. Svärd)

Sjöström Johan, född 26 augusti 1909, Bussby Erkors, mobiliserad 23 juli 1941. Död i Sverige 2000.

Sträng, Anders, född 16 juni 1916, Bussby Olars, mobiliserad 23 augusti. Dog på Ormsö 1989.

Söderkvist, Hans, född 16 april 1909, Kärrslätt Smiras, arresterad 19 augusti 1947, tribunal 28 augusti 1948, Mordva ANSV Dubravlägret (Sverdlovsk), till Tyskland där han dog 1982.

Tanne, Evald, est, född 1 augusti 1911, Sviby Petors, till Sverige 1944. Dog i Sverige 1988.

Tomsson, Anders, född 29 september 1909, Förby Tomas, till Sverige 1943. Dog i Sverige 1994.

Tomsson, Hans, född 31 oktober 1910, Förby Ny Tomas, mobiliserad 21 juli. Dog på Ormsö 1983.

Tohver Johannes, född 4 januari 1899, Sviby Lauras (Välja). Dog i Hapsal 1986. Återkom till Ormsö 8 januari 1942. (M. Svärd)

Vidgren, Johan, född 26 november 1897, Rumpo Jakas, till Sverige 1944. Dog i Sverige 1979. Återkom till Ormsö 8 januari 1942. (M. Svärd)

Österberg, Johannes, född 3 maj 1919 i Smenes i Kärrslätt, avliden i Sverige 1975. Gjorde sin värnplikt i Tallinn 1939 och flyttades över till Röda armén. Tillbaka till Ormsö sommaren 1943. Dog i Sverige 1975.

Rickul

Deporterade

Fagerlund, Anton, Bergsby Ambros, född 10 januari 1900, jordbrukare. Arresterad 14 juni 1941. Troligen arkebuserad 1942 i staden Turinsk i Sverdlovsk oblast. (RNHF:s Medlemsblad 2011:1)

Fagerlund, Alide Marie ("Lydia"), Bergsby Ambros, född 27 augusti 1897, hustru till Anton. Deporterad 14 juni 1941 till Kirov oblast. *Återkom på 1950-talet till Estland*. Kom till Sverige i början av 1960-talet. Dog 1982.

Fagerlund, Kristjan, Bergsby Ambros, född 20 december 1861, far till Anton. Deporterad 14 juni 1941 till Kirov oblast. Dog 1941 på deportationsorten.

Fagerlund, Eva, Bergsby Ambros, född 29 augusti 1864, faster till Anton. Deporterad 14 juni 1941 till Kirov oblast. Dog 1941 troligen på deportationsorten.

Söderlund, Herman, Lucksby Nistu i Rickul, född 2 juni 1899, frikyrkopredikant, bosatt i Tartu. Arresterad i Tartu 6 juni 1941. Dömd 1942 till 5 år enligt paragraf 58-10. Hans vidare öde är okänt.

Stupade eller försvunna efter mobiliseringen till Röda armén

Blomberg, Alexander, Söderby Blomberg, född 24 februari 1913, jordbruksarbetare. Dog 1941/42 i arbetsläger.

Blomberg, Oskar, Roslep Blomberg, född 3 maj 1912, sjöman. Dog på okänt sätt.

Borrman, August, Spithamn Mo, född 5 maj 1911, sjöman och båtbyggare. Byggnadsarbete i Vologda oblast, Estniska kåren. Dog 1942 i lägret i Kamyshlov.

Branten, Andreas, Höbring Prost Storgården, född 30 december 1890, sjöman. Ej mobiliserad, besättningsman på trupptransportfartyget Eestirand. Dog 24 augusti 1941 när fartyget strandade vid ön Prangli.

Branten, Arvid, Höbring Prost Storgården, född 23 april 1911, jordbrukare. 232:a byggnadsarbetskolonnen i Kustsuba i Vologda oblast, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Brunberg, Andreas, Roslep Milback, född 14 augusti 1910, jordbrukare. Byggnadsbataljon i Archangelsk oblast, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Ekman, Alexander, Lucksby Ätsve, född 20 februari 1913, jordbruksarbetare. Arbetsbataljon i Vologda oblast, Estniska kåren. Stupade 21 december 1942 vid Velikije Luki.

Ekman, Alexander, Gambyn Tomas Eva, född 22 augusti 1916, jordbruksarbetare. Arbetsbataljon i Vologda oblast, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Engman, Holger, Rosta Graisas, född 15 mars 1918, jordbruksarbetare. Estniska kåren, 925:e skyttebataljonen. Dog 29 maj 1942 på sjukhus i lägret i Chebarkul.

Fagerlund, Alexander, Bergsby Mats, född 13 september 1906, jordbrukare, bosatt i Növa. Dog på okänt sätt.

Fagerlund, Oskar, Bergsby Mats, född 5 oktober 1912, jordbruksarbetare. Skall ha dött 1941/42 i arbetsläger i Kotlas i Archangelsk oblast.

Freiman, Herman, Höbring Bastaback, född 28 januari 1910, fabriksarbetare. 792:a arbetsbataljonen i Zakamsk i Molotov oblast, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Freiman, Johannes, Höbring Bastaback, född 1 februari 1918, byggnadsarbetare. Estniska kåren. Dog i juli 1942 i Chebarkul.

Granberg, Paul, Ölbäck Lars, född 14 juni 1907. Sjöman, bosatt i Tallinn. Byggnadsbataljon i Kambarka i Udmurdien, Estniska kåren. Drunknade i augusti 1946 i Sibirien.

Heldring, Arnold, Höbring Jakas Anders, född 4 december 1918, jordbruksarbetare. Rekryt 1940. Kolchos i Magnitogorsk, Estniska kåren, 354:e skyttebataljonen. Stupade den 4 januari 1943 vid Velikije Luki.

Heldring, Herman, Höbring Jakas Anders, född 16 mars 1908, jordbruksarbetare. Skall ha dött 1941/42 i arbetsläger i Kotlas i Archangelsk oblast.

Heldring, Herman, Hove Kare Maria, född 22 november 1911, jordbruksarbetare. Estniska kåren, 925:e skyttebataljonen. Dog 5 april 1942 av magsjukdom på sjukhus i Chebarkul.

Heyman, Voldemar, Ölbäck Nibon, född 5 augusti 1910, sjöman. Estniska kåren. Stupade 1944 på Ösel.

Kopparberg, Hjalmar, Roslep Kupra, född 16 september 1922, sjöman. 1942-12-24 arbete i Leningrad, Estniska kåren, 249:e skyttekåren. Stupade 24 december 1942 vid Velikije Luki.

Kopparberg, Oskar, Roslep Kupra, född 6 april 1908, jordbruksarbetare. Dog 1941 på sjukhus i Vologda oblast.

Koinberg, Gunnar, Spithamn Henders, född 9 juli 1918, sjöman, bosatt i Hapsal. Rekryt 1940, arbetsbataljon i Molotov oblast, Estniska kåren. Vidare öde okänt.

Lagman, Valdemar, Spithamn Mats Storbon, född 27 februari 1907, jordbrukare. Dog 31 december 1941 i ett arbetsläger.

Luks, Alexander, Gambyn Labas, född 3 januari 1908, jordbruksarbetare. 232:a byggnadsbataljonen i Kust- suba i Vologda oblast, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Mihlberg, Arnold, Bergsby Henders, född 23 augusti 1917, jordbruksarbetare. Var sjuk redan vid mobiliseringen och dog troligen i ett arbetsläger.

Nilsson, Andreas, Gambyn Nils-Anders, född 16 april 1905, jordbrukare. Dog på okänt sätt.

Nilsson, Edvin, Gambyn Nils-Anders, född 2 december 1917, jordbruksarbetare. Estniska kåren. Dog 24 februari 1942 i Kamyshlov.

Nilsson, Johannes, Rickul Niras, född 28 juni 1912, jordbruksarbetare. Skall ha dött 1942 i arbetsläger.

Orgmets, Johannes, Gambyn Sammelman, född 22 juli 1911, jordbrukare. Estniska kåren. Dog 1942 i Kamyshlov.

Pelmas, Alexander, Höbring Johans, född 31 maj 1908, jordbruksarbetare och fiskare. 232:a byggnadsbataljonen i Kustsuba i Vologda oblast, Estniska kåren. Dog 1942 i Kamyshlov.

Plank, Alexander, Paj Smeen, född 10 december 1909, jordbrukare, bosatt i Ridala. Arbete på fabrik i Archang- elsk oblast, Estniska kåren. Dog 1942 i Kamyshlov.

Schönberg, Gunnar, Söderby Lindors, född 11 januari 1921, sjö man. Estniska kåren. Dog 1942 i Kamyshlov, begravd i Obuhov.

Stahl, Alexander, Söderby Tomas, född 15 september 1911, jordbruksarbetare, bosatt i Vippal. Estniska kåren. Dog 1942 i Kamyshlov.

Stahl, Herman, Söderby Tomas, född 27 maj 1919, jordbruksarbetare. Rekryt 1940. Vidare öde okänt.

Stahl, Mathias, Rosta Tomas Mathias, född 18 mars 1912, jordbruksarbetare. Dog på okänt sätt.

Stahl, Paul, Höbring Mo Paul, född 12 juli 1908, jordbrukare. Estniska kåren. Dog 1942 i Kamyshlov.

Strandsten, Axel, Lucksby Karjas, född 28 maj 1912. Dog på okänt sätt.

Strandsten, Herman, Lucksby Karjas, född 30 mars 1907. Estniska kåren. Dog 1942 i Kamyshlov.

Strömkvist, Einar, Norrby Stråndback, född 7 januari 1919. Rekryt 1940? Dog på okänt sätt.

Talberg, Alexander, Haversved Er kers Johan, född 13 november 1912. Arbetsläger i Vologda oblast. Dog i januari 1942 av misshandel.

Talberg, Erik, Höbring Långback, född 21 mars 1907. Estniska kåren. Dog 1942 på sjukhus i Kamyshlov.

Tegelberg, Axel, Gambyn Kro, född 6 december 1913. Dog på okänt sätt.

Tegelberg Axel, Höbring Källskog, född 18 februari 1916. Dog i mars 1942 i tyfus på sjukhus i Vologda oblast.

Tegelberg, Herman, Höbring Källskog, född 16 september 1898. Omkom 24 augusti 1941 när trupptransportfartyget Eestirand sänktes vid ön Prangli.

Treiberg, Alexander, Norrby Kutsar, född 10 november 1909. Estniska kåren. Dog 1942 av tyfus på sjukhus i Chebarkul.

Westerbusch, Alexander, Paj Kro, född 27 augusti 1907. Skall ha dött i sömnen på ett fartyg under transport till mobiliseringsplatsen.

Westerbusch, Rickard, Paj Stavas, född 4 augusti 1911. Dog på okänt sätt.

Westerman, Axel, Bergsby Jakas, född 4 juli 1912. Dog på okänt sätt.

Westerman, Julius, Norrby Anders, född 7 september 1914. Dog på okänt sätt.

Westerman, Oskar, Bergsby Jakas, född 4 november 1918. Rekryt 1940. Estniska kåren. Sårad och tillfångatagen av tyskarna. Dog i fångläger.

Wikman, Robert, Paj Nigjars, född 9 mars 1917. Estniska kåren. Dog 1942 i Kamyshlov.

Österman, Andreas, Spithamn Esmars, född 10 december 1907. Dog i arbetsläger.

Följande personer överlevde mobiliseringen och återkom

Adelman, Alfred, Rosta Matsas, född 30 december 1914, jordbruksarbetare. Arbetsbataljon i Kotlas i Archangelsk oblast, Estniska kåren. Dog 2010 i Estland.

Ahlberg, Valdemar, Rickul Simas Mats, född 10 september 1918, jordbruksarbetare. Rekryt 1940, fänge hos tyskarna 1941. Frigiven i Valga 9 november 1941. Dog 2004 i Sverige.

Bergkvist, Arnold, Roslep Tines, född 14 februari 1916, jordbrukare. Byggnadsbataljon i Kustsuba i Vologda oblast, Estniska kåren. Dog 1973 i Estland.

Blomberg, Josef, Söderby Blomberg, född 3 januari 1904, jordbrukare. Kom till Hangö. Var med på Jossif Stalin som minsprängdes 3 december 1941 och strandade vid Lohusalu. Dog 1942 i Estland.

Borrman, Alexander, Spithamn Jakas, född 4 september 1909, sjöman. 232:a byggnadsbataljonen i Kustsuba i Vologda oblast, Estniska kåren. Dog 1988 i Estland. (RNHF:s Medlemsblad 2008:4)

Borrman, Emil, Spithamn Jackas, född 16 september 1909, sjöman. Estniska kåren. Dog 1977 i Estland.

Borrman, Viktor, Spithamn Mo, född 5 maj 1913, matros och jordbrukare. Arbetsbataljon i Vologda oblast, Estniska kåren. Dog 1992 i Estland.

Brunberg, Uno Valter, Roslep Milback, född 11 april 1918, fiskare, bosatt i Harjumaa. Arbetsbataljon i Krasnojarsk i Archangelsk oblast, Estniska kåren, sergeant. Dog 2001 i Estland.

Hamberg, Johannes, Roslep Baskull, född 11 september 1908, jordbrukare. 232:a byggnadsbataljonen i Kustsuba i Vologda oblast, Estniska kåren. Dog 1984 i Estland.

Heldring, Arvid, Gambyn Bentas, född 2 september 1908, jordbruksarbetare. Vägarebataljon i Ust-Pinega i Archangelsk oblast, Estniska kåren. Dog 1984 i Estland.

Heyman, Johannes, Roslep Heymans, född 29 april 1911, jordbrukare, bosatt på Stora Rågö. Estniska kåren, 27:e skyttebataljonen, sergeant. Dog 1985 i Estland.

Järve, Julius Johannes, Dirskogen Jalakka, född 26 april 1919, jordbruksarbetare. Rekryt 1940, fänge hos tyskarna 1941. I läger i Königsberg. Frigiven i Valga den 9 november 1941. Dog i Estland.

Klanberg, Alexander, Norrby Dislarn, född 23 april 1910, jordbruksarbetare. Skall ha varit i Leningrad. Kom tillbaka till Estland under kriget. Dog 1987 i Sverige.

Klippberg, Anton, Roslep Skrädarns, född 18 juli 1907, skräddare. Estniska kåren. Dog 1982 i Estland.

Koinberg, Edvard, Roslep Seffers, född 5 september 1912, jordbrukare. Estniska kåren. Dog 1975 i Estland.

Lagman, Herbert, Spithamn Nigors, född 13 oktober 1916, universitetsstuderande. Estniska kåren. Sårad vid Velikije Luki. Till Sverige på 1960-talet. Dog 2007. (Skrev boken På fjärran stigar om sin tid i sovjetarmén.)

Linneberg, Osvald, Roslep Hansas, född 15 augusti 1918, jordbruksarbetare. Rekryt 1940, fånge hos tyskarna 1941. Frigiven i Valga. Dog 1991 i Sverige.

Luks, Emil, Haversved Henders, född 26 augusti 1918, jordbruksarbetare. Rekryt 1940, fånge hos tyskarna 1941. I läger i Königsberg, frigiven i Valga. Dog 1984 i Sverige.

Nilsson, Mathias, Gambyn Nils-Anders, född 9 november 1898, jordbruksarbetare, bosatt på Ormsö. Kom till Hangö. Var med på fartyget ”Jossif Stalin” som minsprängdes 3 december 1941 och strandade vid Lohusalu. Dog 1961 i Sverige.

Nilsson, Oskar, Gambyn Nils-Anders, född 16 juni 1910, jordbruksarbetare. Estniska kåren. Sårad på Ösel 1944 och blev fånge i Tyskland. Kom till Sverige med Röda korstransport 1945/46. Dog 2001.

Plank, Julius, Paj Smeen, född 3 juli 1921, chaufför, bosatt i Tallinn. Molotovkolchosen i Pugatsov rajoon i Saratov oblast, Estniska kåren. Fånge hos tyskarna vid Velikije Luki den 22 december 1942. Bodde och dog i Tyskland.

Ringberg, Fridolf, Spithamn Matas, född 17 september 1918, jordbruksarbetare. Arbetsbataljon i Vologda oblast, Estniska kåren. Dog 1981 i Estland.

Schönberg, Alvar Raimond, Bergsby Bibra, född 21 januari 1922, studerande, bosatt i Tallinn. Estniska kåren. Dog 1996 i Estland.

Stahl, Herman, Gambyn Jakas Kristian, född 5 oktober 1918, jordbruksarbetare. Rekryt 1940, fånge hos tyskarna 1941, frigiven i Valga. Dog 1985 i Sverige.

Stahl, Rickard, Höbring Bränna, född 20 mars 1916, lärare. Rekryt 1940, fånge hos tyskarna. Frigiven hösten 1941. Dog 1986 i Sverige.

Söderholm Herman, född 1897 i Gutanäs i Nuckö, avliden 1974. Han greps i Spithamn i Rickuls kommun, där han arbetade som folkskollärare, och fördes till Tallinn. Där frigavs han, troligen för att det inte fanns transportkapacitet att föra honom österut. Han kunde återvända till hemmet.

Tegelberg, Anton, Höbring Källskog, född 9 juni 1910, jordbruksarbetare. Estniska kåren. Till Sverige på 1960-talet. Dog 1982.

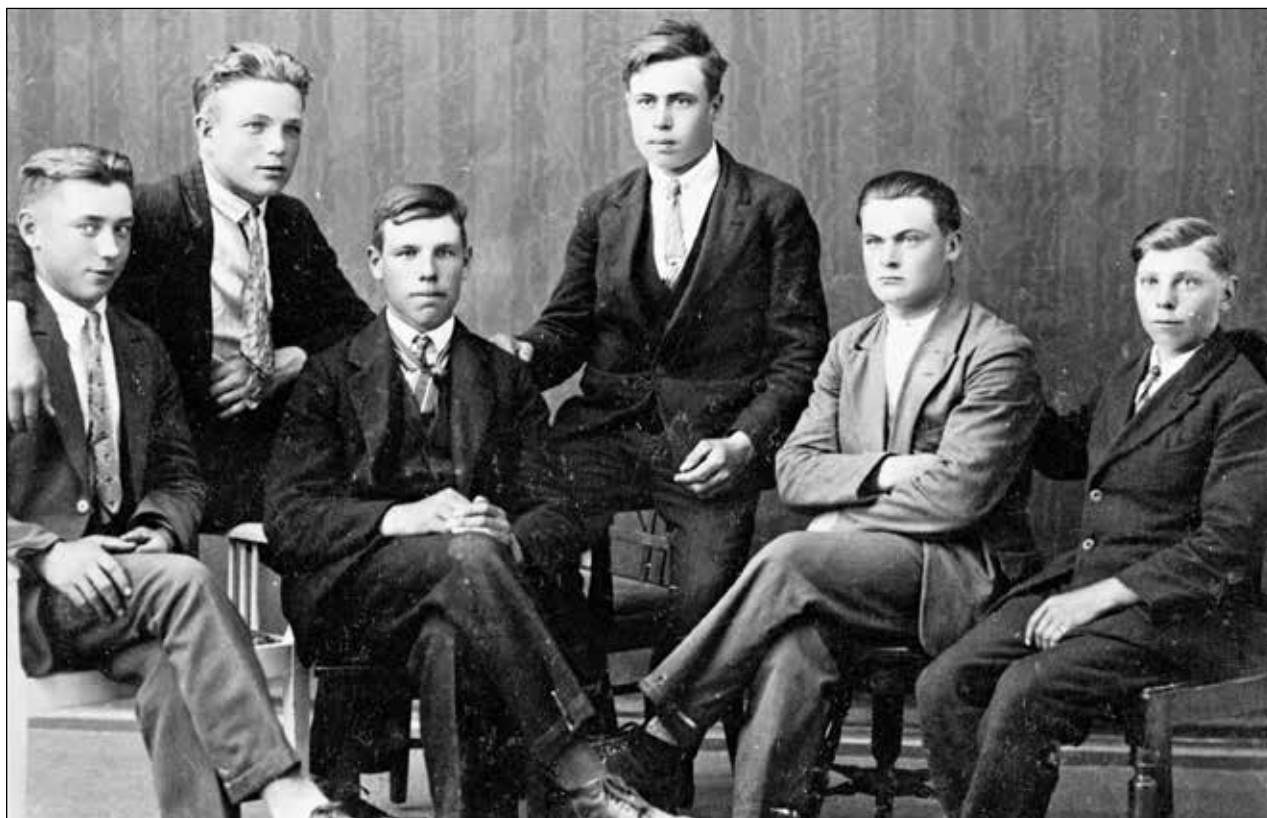
Tennisberg, Kristof, Höbring Jurens, född 15 juli 1917, jordbruksarbetare. Estniska kåren. Mördad 1953 i Estland.

Thomsson, Gottfrid, Gambyn Hermas, född 14 december 1919, jordbruksarbetare. Rekryt 1940, fånge hos tyskarna 1941. Frigiven i Valga. Dog 2000 i Sverige.

Treiberg, Anton, Ölbäck Kro, född 18 oktober 1908, skräddare, bosatt i Re val. Arbetsbataljon i Vologda oblast, Estniska kåren. Kom tillbaka till Estland efter kriget. Till USA på 1960-talet. (Minnen i ljus och mörker, del 1)

Westerberg, Valdemar, Haversved Karjas Anders, född 6 oktober 1908, jordbruksarbetare, Estniskakåren. Fånge hos tyskarna vid Velikije Luki 23 december 1942. Kom tillbaka till Estland 1943. Dog 1975 i Sverige.

Åkerblad, Johannes, Roslep Mo, född 22 mars 1905, jordbrukare. Kom till Hangö. Var med på Jossif Stalin som minsprängdes 3 december 1941 och strandade vid Lohusalu. Dog 1999 i Sverige.

SOV:s fotoarkiv

En kull rekryter från Roslep Rickul. Från vänster Voldemar Vesterby, Mickas, Oskar Klippberg, Graisas, Andreas Brunberg, Milback, Elmar Westerholm, Teves, Axel Åkerblad, Smeens, och Emil Brunberg, Nibondas.

SOV:s fotoarkiv

Rickul. Unga män födda 1919 mönstrar.

Stående från vänster: Hjalmar Brus, Odensholm Brus, Nikolai Tust, Söderby Tustas, Edvin Brunberg, Roslep Milback, Gottfrid Thomsson, Gambyn Hermas, Johannes Westerblom, Roslep Jurens, och Valfrid Mihlberg, Ölbäck Kelviks. Sittande Gunnar Österman, Spitham Esmars, Einar Strömkvist, Norrby Stråndback, Anton Brunberg (kommunäldste), Roslep Irjas, och Herman Stahl, Söderby Tomas.

Runö

Arresterade

Isak, Johansson Österman. Född på Runö. Flyttade till Ösel och blev skeppare. Arresterad i byn Torgu på Ösel 22/7 1941. Dömd 8/4 1942 till 8 års arbetsläger enligt §58:13. Dog i Krasnojarsk 17/6 1942.

Viia, Österman (Isaks fru). Fängslad 1 juli 1941 i Torgu på Ösel. Förd till Harkufängelset och befriad av tyska trupper i augusti 1941.

Signe, Österman. Förd till Harkufängelset och befriad av tyska trupper i augusti 1941.

Astra, Österman. Förd till Harkufängelset och befriad av tyska trupper i augusti 1941.

Johannes, Österman. Förd till Harkufängelset och befriad av tyska trupper i augusti 1941.

Arkebuserade

Björk, Andreas. Född 1903 på Runö. Arresterad på Runö 1941. Dödsdom utan rättegång. Avrättad 28/8 1941 i Kuressaare/Arensburg.

Dans, Johannes. Född 1898 i Nuckö. Folkskollärare. Arresterad på Runö 1941. Dödsdom utan rättegång. Av-rättad 28/8 1941 i Kuressaare.

Österman, Tomas. Född 1903 på Runö. Arresterad på Runö 1941. Dödsdom utan rättegång. Avrättad 28/8 1941 i Kuressaare.

Mobiliserade

Inga runöbor tvångsmobiliserade i Röda armén. Det var några män som gjorde militärtjänst i Estlands försvar vid fyren på Runö och de överfördes till Sovjetarmén hösten 1939. De ”muckade” när ryssarna försvann från Estland och blev kvar på Runö.

*Minnessten på Kudjapää kyrkogård på Ösel, några kilometer utanför Kuressaare. Gravstenen restes i juli 1991 av anhöriga.
Foto ur Kustbon 1991 nr 3*

Rågöarna

Inga personer från Lilla Rågö och Stora Rågö blev deporterade.

Lilla Rågö

Stupade eller försvunna efter mobiliseringen till Röda armén

Bertholm, Osvald. Från Åkes född 1916. Dog på okänt sätt.

Stahl, Paul. Bördig från Vad i Rickul, men bosatte sig på Lilla Rågö. Född 1908. Estniska kåren. Stupade i Kurland den 23 mars 1945. Paul Stahl från Vad dog i strid,

Vesterholm, Ivar. Från gården Labb Jakas född 1917. Dog på okänt sätt.

Följande personer överlevde mobiliseringen och återkom

Nystil, Oskar. Från gården Ri född 15 mars 1911. Mobiliserad 22 juli 1941. Återkom efter kriget och bodde därefter i Tallinn. Han besökte också sin mor i Sverige under slutet av 1960- talet.

Pöhl, Viktor Valfrid. Född på Stora Rågö den 4 december 1910, lärare och rektor på Birkas folkhögskola. Estniska kåren, 921:a skyttedivisionen. Efter återkomsten rektor för Nuckö skola i Birkas. Dog 1986 i Estland.

Stora Rågö

Stupade eller försvunna efter mobiliseringen till Röda armén

Espling, Andreas, från gården Lotes Matses född 1916. Mementos förteckning omnämner en Espling, svensk, från ön Kihnu, som befunnit sig i Kotlas, Arhangelsk oblast, där han dött i arresten. Sannolikt att Kihnu är en missuppfattning och sammanblandning med Rågö.

Grönlund, Gottfred, från gården Lotes Ades, född 22 maj 1917. Mobiliserad 3 juli 1941. Vissa rykten har gjort gällande att han blivit ihjälslagen i arbetslägret, men uppgiften har ej kunnat kontrolleras.

Grönlund, Osvald, från gården Lotes Ades, född 22 maj 1917. Den förres tvillingbror. Arbetsbataljonen Kravasino i Kirov oblast. Därefter enrollerad till Estniska kåren. Stupade 23 mars 1945 i Kurland.

Kantberg, Viktor, från gården Skitt född 1912. Den ende av de mobiliserade från Stora Rågö som var gift och hade barn. 1942 kom han över till tyskarna vid Velikije Luki. De satte honom i krigsfängeläger i Viljandi, där han dog 1943.

Lindqvist, Axel, från gården Back, född 1916. Vidare öde okänt.

Mardi, Ivar-Raimund, från Mardins, född 15 oktober 1917, sjöman, mobiliserad 27 juli 1941 till Röda armén, Sverdlovsk oblast. Krasnouralsk, 790: e arbetsbataljonen, Estniska kåren. Dog på okänt sätt.

Nyman Johannes, Bentes Gastuvi. Född 31 december 1915. Mobiliserad 24 juli 1941. Dog på okänt sätt.

Ponder Albert, från gården Benes född 29 november 1914. Mobiliserad 24 juli 1941. Dog på okänt sätt.

Vippal och Korkis

Deporterade

Gottkampf Blees, Martha. Född 1895 i Höbring, Rickul. Lärare i Vippal. Arresterad 28/6 1941, internerad i Harku, förvisad till Ryssland och skild från sina barn. Åter till Vippal 1946. Till Sverige 1955 som pensionär. Dog i Sverige 1990. (Kustbon 2000:2)

Gottkampf, Gunhild, född 1923 och

Sven född 1924, finska medborgare, barn till Martha. Arresterade 28/6 1941. Internerade i Harku, skilda från modern. Till lägret Kokkosekk i Karaganda. När fortsättningskriget mellan Sovjet och Finland slutade kom de till Finland. Båda reste vidare till Sverige. (Kustbon 2000:2)

Stupade eller försvunna efter mobiliseringen till Röda armén

Gernet, Alexander, från Korkis mobiliserades till Röda armén och stupade. (Padise läbi aegade)

Haavalaid, Richard, från Keibu/ Moosi. Mobiliserades till Röda armén, vidare öde okänt. (Källa: Padise läbi aegade)

Hinn, Oskar. från Keibu/Moosi. Mobiliserades till Röda armén och stupade eller förblev borta. (Källa: Padise läbi aegade)

Kuuse, Oskar, från Vippal. Mobiliserad i Röda armén. Vidare öde okänt.

Lindgren, Johannes från Ugla/Alliklepp. Mobiliserades till Röda armén och stupade eller försvann. (Källa: Källa: Padise läbi aegade)

Nordström Johannes, född 24 oktober 1919, från Neve. Hamnade i tysk fångenskap, satt i fångläger i Königsberg och frigavs i Valga. Enligt Padise läbi aegade fängslades han senare av ryssarna och dog i Sibirien.

Nurgberg, Johannes, född 13 oktober 1916, Korkis. Mobiliserades 27 juli 1941 till Sovjetunionens armé och försvann. (Källa: Padise läbi aegade)

Nurgberg Oskar, född 24 februari 1909, från Korkis. Mobiliserades 22 juli 1941 till Sovjetunionens armé och försvann.

Olema, Alfred, Ugla/Alliklepp. Memento nämner två personer med samma namn födda 1913 respektive 1922. Båda mobiliserades 24 juli 1941. Enligt boken Padise läbi aegade stupade eller försvann han från Vippal-Korkis-området.

Palmkron, Bernhard, född 21 juli 1919 i Tartu. Mobiliserades 24 juli 1941, arresterades 2 november 1945, dömd 11 september 1946 enligt §193-10 till fem års fängelse. Hamnade i Magadan. Enligt Memento dog han 17 februari 1948. Enligt Padise läbi aegade friades han till slut och kom hem.

Palmkron, Johannes, född 20 april 1913, från Keibu/ Moosi. Mobiliserad 22 juli 1941. Vidare öde okänt.

Rander, Herman, från Keibu/Moosi. Mobiliserades till Röda armén och förblev borta. (Källa: Padise läbi aegade)

Rander, Valter, född 1908.08.31, från Keibu/Moosi. Mobiliserades till Röda armén 22 juli 1941. Dog 16 augusti 1941. (Källa: Memento bok 10)

Samberg, Elmar, Korkis, född 5 juni 1920, mobiliserades 3 juli 1941. Vidare öde okänt.

Sandvik, Artur, från Keibu/Moosi. Mobiliserades till Röda armén och förblev borta. (Källa: Padise läbi aegade)

Siimberg, Johannes, från Keibu/ Moosi Nõva 26 maj 1914. Mobiliserades till Röda armén 22 juli 1941 och förblev borta. (Padise läbi aegade)

Truuman Julius, från Keibu/Moosi. Mobiliserades den 4 juli 1941 till Röda armén och förblev borta. (Padise läbi aegade), född 10 februari 1922

Följande personer överlevde mobiliseringen och återkom

Engblom, Erich, från Keibu/Moosi. Mobiliserades till Röda armén, gick över till tyskarna, tjänstgjorde i tyska armén och flydde senare till Sverige. (Boken Padise läbi aegade)

Heinmaa, Johannes, född 12 maj 1912. Mobiliserad i juli 1941. Byggbataljon i Vologda, Estniska kåren. Lyckades enligt Padise läbi aegade fly till Sverige.

Lindström, Anders, född 8 januari 1908 Simasa i Fällarna på Ormsö. Lärare före kriget i Korkis Mobiliserades 3 juli 1941. 109:e arbetskolonnen i Kotlas, Arhangelski oblast. Stred i Estniska kåren ända till Ösel. Efter kriget rektor i Tuhala skola i Harrien. Dog 7 december 1992 i Tallinn.

Pella, Artur Voldemar, född 9 mars 1921, Gamla Matsasgården i Korkis. Tjänstgjorde som gränssoldat under tysktiden och befann sig alltså i motsatt armé med sin bror Oskar Pella. Död 3 2007 i Sverige. (Uppgift från släkten)

Pella, Hugo, född 31 januari 1923, Taragården, Korkis, togs till fånga av tyskarna och satt troligen i Paterifängelset i Kalamaja i Tallinn. Flydde till Sverige 1944. Död 21 mars 2007 i Malmö, Sverige. (Uppgift från släkten)

Pella, Oskar Alfred, född 29 oktober 1918, Gamla Matsasgården (Matsu Vana Toa) i Korkis. Slogs i Porhov och hamnade i tyskt fångläger. Han frigavs och under sommaren 1943 flydde han till Sverige via Finland. Död 19 april 1997 i Sverige. (Uppgift från släkten)

Pella, Oskar, född 23 november 1920, Irjasgården (Jüri Toa) i Korkis. Tjänstgjorde som gränssoldat i Rickul under den tyska tiden. Emmigrerade till Vancouver i Kanada. Död 13 februari 2016 i Kanada. (Uppgift från släkten)

Tõnisson, Robert, född 18 mars 1918, Uglja/Alliklep Mobiliserades till Röda armén den 22 juli 1941 och återvände efter kriget. (Källa: Padise läbi aegade)

Thomson, Albert, född den 13 november 1918, Keibu/Moosi. Mobiliserades till Röda armén 22 juli 1941 och återvände efter kriget. (Källa: Padise läbi aegade).

Thomson, Rudolf, född 15 november 1909, Uglja/Alliklep. Mobiliserades till Röda armé 24 juli 1941 och återvände efter kriget. (Källa: Padise läbi aegade)

SOV:s fotoarkiv

En grupp värnpliktiga i den fria republiken Estlands armé skämtar på ett foto. Några månader senare var de mobiliserade i ockupationsmaktens väpnade styrkor. Kustbon har följt upp vad som hände med två av männen. Båda lyckades ta sig från Röda armén och kunde återvända till Ormsö. fr. vä. Lars Rönnkvist, okänd, Johan Hammerman, Johan Grundsten, Johan Österberg, okänd.

Kustbon ber den läsare, som känner igen de okända männen att höra av sig till SOV.

Två värnpliktigas berättelser

Johan Hammerman, född 1919 i Kärrslätt på Ormsö. Efter den sovjetryska ockupationen flyttades Johan Hammerman över till den ryska armén. Till en början fick de estländska värnpliktiga göra gemensamma övningar med de ryska soldaterna. När den tyska armén erövrade Baltikum förflyttades Hammermans förband till en plats bakom den lettiska gränsen. Förbandet stred mot tyskarna på landsbygden utanför Staraja-Russa och Petseri.

Under strider öster om den estniska gränsen gav sig Johan Hammerman till tyskarna. – Det var många av oss som gav sig, berättar han. Johan Hammerman hamnade i ett provisoriskt fångläger omgärdat med taggtråd nere i Tyskland. I fånglägret delades fångarna, ester och estlandssvenskar tillsammans, ryssarna för sig. Johan tror att uppdelningen gjordes efter vilka uniformer soldaterna hade på sig; han hade inte fått någon rysk uniform utan bar fortfarande den estniska han fått vid inryckningen. Estländarna hade det något bättre i lägret och fick bland annat halm att sova i, men matbristen var svår; fångarna åt till och med potatisskalen, minns Johan. Fångarna från Estland fick frågan om de ville arbeta och få mer mat. Två ester accepterade. När de kom tillbaka nästa kväll ville inte berätta vad de varit med om.

De övriga frågade vad som hänt och fick till slut veta att de fått gräva gravar och sedan skjuta ryska krigsfångar. – Vad hade hänt om jag inte hade fått behålla min estniska uniform när jag tjänstgjorde i den ryska armén, frågar sig Johan. Då hade väl tyskarna skjutit ihjäl mig också.

Johan Hammerman fick återvända till Estland. När han kom till Hapsal var staden nyligen erövrad av tyskarna, men ryssarna var kvar på Ormsö. Han och en annan ormsöbo fick order att följa med och visa

tyskarna hur de skulle ta sig i land på Ormsö. Efter tre dagar hade tyskarna "rensat" ön från ryssar och fortsatte till Dagö. Hemma på den egna gården tog Johan Hammermans pappa av honom uniformen och grävde ner den. Tyskarna frågade aldrig vart den hade tagit vägen.

När tyskarna försökte rekrytera svenskar 1943 rodde Johan Hammerman över till Hangö och tog sig till Sverige. I Stockholm började han arbeta som snickare och startade sedan egen firma. Han bor sedan länge i Huddinge.

Johan Hammerman avled 2013.

Johan Österberg, född i Smenes gård i Kärslätt på Ormsö 1919. Johan Österberg gjorde lumpen i Tallinn 1939 och flyttades över till Röda armén. Han stred i den ryska armén fram till slaget vid Velikije Luki vintern 1942-43, då han fick möjlighet att "gå över" till den tyska sidan.

Sommaren 1943 bad Johan Österberg om "skördepermission" och fick tillstånd av de tyska militärmyndigheterna att bege sig hem till Ormsö. – Johans mor, tog hans gevär och uniform och grävde ner dem, så att han inte skulle kunna åka tillbaka till tyska armén, berättar Johans systerson Tage Hammerman. Johan Österberg blev aldrig efterlyst och kunde 1944 ta sig till Sverige. Han blev snickare till yrket och har byggt flera av de små husmodeller som nu står i SOV:s lokaler på Wallingatan i Stockholm.

Johan Österberg avled 1975.

SOV:s Fotoarkiv

Rickul. I militärtjänst på Uuemõisa (Nihove) 1934. Stående från vänster: Axel Koinberg, Roslep Seffers, okänd, Fridolf Heldring, Lucks Strånds, och okänd.

Sittande: Alexander Stenberg, Rickul Mars, Axel Adelman, Rosta Matsas, Alexander Ekman, Lucksby Ätsve, Oskar Fagerlund, Bergsby Mats, och Viktor Borrman, Spithamn Jakas.

Om Kustbons källor

Om inget annat anges bygger uppgifterna i Kustbons listor på Memento. Memento är en serie böcker över arresterade, deporterade och tvångsmobiliserade under sovjetockupationerna, som med början från 1996 har getts ut av Eesti Memento Liit i Tallinn. Författarna har främst letat i de arkiv som byggdes upp i Estland under de sovjetiska ockupationerna 1940-41 och 1944-1991. Bokverket omfattar för närvarande nio band och är inte helt klart. Den som själv vill undersöka ett namn i Memento finns länk på SOV:s hemsida under Arkivet/referensbiblioteket eller direkt till <http://www.memento.ee/trukised/memento-raamatud/>.

Uppgifterna är mestadels pålitliga och stämmer oftast med de uppgifter, som Kustbon har från andra källor. Men brister finns. Ett par exempel:

Under ortnamnet Runö nämns bara fyra av sammanlagt sex personer som arresterades. Men de två sista personerna finns under sina efternamn i den alfabetiska uppräknings av avrättade och/eller deporterade personer.

Datumen för familjen Österman från Ösel kan också verka förvirrande, varför greps hustrun och barnen före maken? Att hela familjen arresterades är dock belagt på annat håll.

Memento har också bristen att en del personer, som till exempel lyckades hålla sig undan eller sköts utan rannsakan och dom, saknas i de ryska arkiven som Mementos uppgifter bygger på.

Estonia's victims of communism 1940–1991

Numera finns en ny organisation "Memoriaal" som tagit över Mementos arkiv och lagt upp dem på internet. Söknad efter nya fakta pågår fortfarande och uppgifterna uppdateras. Här är länken till Memoriaals sida på engelska, <https://www.memoriaal.ee/en/>.

Källorna stöder varandra

SOV började direkt efter överflyttningen till Sverige att göra upp listor på estlandssvenskar för att se vilka som blev kvar i Estland efter den stora flykten 1943-44 och för att spåra dem, som hade mobiliserats eller deporterats 1941. Bland annat intervjuades män, som suttit i de läger inne i Ryssland där de mobiliserade först hamnade, och de berättade vilka andra estlandssvenskar de träffat där. Under arbetet med det här numret av Kustbon har vi jämfört listorna med Mementos uppgifter och källorna stärker varandra.

För resterande började faktainsamlingen redan i Estland under den tyska ockupationen. I dagstidningarna publicerades namnlistor på försvunna människor. Massgravar från den ryska ockupationen öppnades och liken identifierades, det gäller bland annat den grav på slottsområdet i Kuressaare på Ösel, där fem Runöbor – tre estlandssvenskar och två ester – hade kastats ner. Jämför med Katynmassakern av tusentals polska officerare, som uppmärksammades förra våren och där ryssarna under hela efterkrigstiden har försökt att lägga skulden för massmorden på tyskarna.

I S:t Mikaelkyrkan i Tallinn noterade någon i församlingsboken med ljusblått bläck efter en del av namnen att de hade mobiliserats 1941. Samma person har med samma penna skrivit om person efter person och ibland hela familjer att de "rymt till Sverige". Då handlade det om personer, som inte ville bli kanonmat i den Röda och sedan den tyska armén utan gav sig iväg. Man kan anta att sekreteraren var rädd för att någon myndighetsperson skulle komma och bläddra i kyrkböckerna och att personen inte vågade skriva att personerna flytt från en tvångsmobilisering, bättre att använda ordet "rymt"... Församlingsboken för åren 1929-44 finns nu på Riksarkivet i Stockholm.

Det här kommer inte vara den slutgiltiga uppräknings av namn. Vi uppmanar Kustbons läsare att höra av sig om ni vet mer. Maila till info@estlandssvenskarna.org